



КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА



8 лютага ў сталіцы стартуе XIX Мінская міжнародная выстаўка-кірмаш «Кнігі Беларусі». Цягам пяці дзён — да 12 лютага ўключна — кнігавыдаўцы Беларусі і шэрагу замежных краін прэзентуюць сваю найноўшую друкаваную прадукцыю. А статус Ганаровага гасця форуму сёлета атрымала Баліварыянская Рэспубліка Венесуэла.



Фота Юрыя ІВАНОВА

С. 3

І МЫ АДКРЫВАЕМ КНІГУ!

**ЯКІМ БЫЦЬ
«ПОУНАМУ МЕТРУ»
АНИМАЦЫИ?**



С. 4 — 5

**ЦІ «ПРАКАЦІЦЬ»
КІНАПРАКАТ
ЗВЫКЛЫ ФАРМАТ?**



С. 6

Савет Міністраў зацвердзіў паста­новай № 91 ад 27 студзеня Рэспуб­ліканскі план мерапрыемстваў па правядзенні ў 2012-м Го­да кнігі.

Дакументам, сярод іншага, прадугледжаны дапрацоўка праекта Закона “Аб выдавецкай справе” для яго прыняцця ў 2012 годзе; разгляд на Прэзідыуме Саўміна пытання аб выпуску сацыяльна значнай літаратуры і камплектаванні публічных бібліятэк і бібліятэк устаноў адукацыі гэтай літаратурай; прапрацоўка пытання аб далучэнні Беларусі да Міжнароднай канвенцыі UNESCO “Пагадненне аб увозе матэрыялаў адукацыйнага, навуковага і культурнага харак­тару” (“Фларэнтыйскае пагадненне”).

На пасяджэння аблвыканкамаў, Мінгар­выканкама маюць быць разгледжаны пытанні камплектавання сацыяльна значнай літарату­рай фондаў публічных бібліятэк, бібліятэк устаноў адукацыі і іншых арганізацый, а такса­ма пашырэння кнігагандлёвай сеткі; унясенне ў Саўмін ва ўстаноўленым парадку прапановы аб заснаванні ў краіне Дня дарэння кнігі.

Таксама на бягучы год запланаваны рас­працоўка канцэпцыі галіновай праграмы “Навуковыя асновы інавацыйнага развіцця нацыянальнага кнігавядання і сістэмы кні­гараспаўсюджвання Беларусі”; распрацоўка і зацвярджэнне галіновай праграмы развіцця рэгіянальных цэнтраў друку на 2013 — 2016 га­ды; распрацоўка сістэмы мер на 2012 — 2015 гады, скіраваных на падтрымку і развіццё чы­тання (далучэнне дзяцей і моладзі да чытання, развіццё сямейнага чытання); правядзенне са­цыялагічных даследаванняў на тэму “Беларусь чытаючая”, а таксама анкетавання на тэмы “Твая любімая кніга”, “Сучасны літаратурны герой”, “Якую кнігу ты цяпер чытаеш?”.

План на Год кнігі

У пастанове Савета Міністраў абзначаны правядзенне ў рамках XIX Мінскай міжнарод­най кніжнай выстаўкі-кірмашу афіцыйных, рэкламна-прапагандысцкіх, прафесійных і культурных мерапрыемстваў, прымеркаваных да Го­да кнігі, а таксама 130-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа; ар­ганізацыя нацыянальных экспазіцый “Кнігі Бе­ларусі” на міжнародных спецыялізаваных кніжных выстаўках і нацыянальных выстаўках Беларусі за мяжой з шырокім прадстаўленнем кнігі, галіны кнігавядання і друку; арганізацыя і правядзенне тэматычных кніжных выставак, у тым ліку прымеркаваных да юбілеяў беларускіх пісьменнікаў, памятных дат, а таксама мастацкіх, персанальных выставак, выставак кніжнай графікі (“Фэст кнігі”, “Фэст літары”); арганізацыя пашыраных выставак-продажаў кніжнай і іншай друкаванай прадукцыі ў рам­ках рэспубліканскіх, раённых і гарадскіх ме­рапрыемстваў, прымеркаваных да Го­да кнігі; правядзенне Дня беларускага пісьменства і мерапрыемстваў, прысвечаных святкаванню 80-годдзя з часу стварэння Саюза пісьменнікаў Беларусі.

Таксама дакумент прадугледжвае правя­дзенне нацыянальнага конкурсу “Мастацтва кнігі”, рэспубліканскага конкурсу на лепшы твор года ў галіне паэзіі, прозы, драматургіі, літаратурнай крытыкі і літаратуразнаўства, дзіцячай літаратуры, публіцыстыкі, перакла­ду, сатыры і гумару, дэтэктыўнага, песеннага і гісторыка-краязнаўчага жанраў; удзел беларускіх выдавецтваў у міжнародным конкурсе “Мастацтва кнігі” дзяржаў — удзельніц СНД (Казахстан); правядзенне літаратурных, літа­ратурна-музычных, мастацкіх, прафесійных конкурсаў “Да кнігі і чытання — праз вольны час і сустрэчы”, “Аўтограф”, “Любімы герой кнігі”, “Кніга — мой спадарожнік, мой сябар”, “Новыя ілюстрацыі да старых любімых кніг”, “Глядзі, што мы чыталі!”, “Маладзёжны літа­ратурны бульвар”, “Мой любімы пісьменнік”, “Кніга ў маім жыцці”, “Кніга — рэліквія маёй сям’і”, “Юныя таленты”, “Чытаем беларускую кнігу”, “Я і кніга”, аглядаў-конкурсаў на лепшы кніжны куток установы дашкольнай адукацыі, конкурсу прафесійнага майстэрства ў сферы кніжнага гандлю і іншых конкурсаў.

Сярод рэкламна-прапагандысцкіх ме­рапрыемстваў — міжнародны кангрэс “Нацыянальная бібліятэка як феномен ку­льтуры”, VIII Міжнародныя кнігазнаўчыя чы­танні, міжнародны “круглы стол” “Энцыкла­педыя — пашпарт краіны”, міжнародны праект “Новыя тэхналогіі рас­паўсюджвання кнігі”, арганізацыя ў рамках Рэспубліканскага культурна-асветнага мультыпраекта

“Бібліятэка” ілюстрацыйна-дакументальнай выстаўкі “Гісторыя бібліятэк”, выставак сучаснай і класічнай каліграфіі, эсклібрысаў, кніжнай ілюстрацыі, выстаўкі-прэзентацыі “Арт-кніга”, мастацкай выстаўкі жывапісу, графікі, фатаграфіі, прыкладнага мастацтва і іншых выставак. У пастанове адзначана правядзенне літаратурных чытанняў (Чыгры­наўскія, Шорсаўскія, міжнародныя Сіманаў­скія чытанні), дыспутаў, “круглых сталоў” у рамках Сусветнага дня паэзіі, Сусветнага дня пісьменніка, Міжнароднага дня дзіцячай кні­гі, Сусветнага дня кнігі і аўтарскага права, Дня славянскага пісьменства, Міжнароднага дня пісьменнасці, Дня ведаў, Дня бібліятэк, літа­ратурнага свята “Кнігі звонкі радок”, тыдня дзіцяча-юнацкай кнігі “Кожны дзень у га­сцях у кніжкі”, Маладзёжнага рэспубліканскага праекта “Гартаючы старонкі мудрасці...”; арганізацыя і правядзенне прэзентацыйных ды іншых мерапрыемстваў, скіраваных на папулярызацыю кнігі на беларускай мове, з удзелам беларускіх пісьменнікаў, у тым ліку прысвечаных 130-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа (Міжнародная на­вукова-практычная канферэнцыя “Нацыяна­льны гонар Беларусі”, рэспубліканская акцыя “Чытаем Янку Купалу і Якуба Коласа разам”), 100-годдзю з дня нараджэння Максіма Танка, юбілеяў Янкі Брыля, Пімена Панчанкі, Алены Васілевіч, Алеся Адамовіча, Міхаіла Герчыка; правядзенне рэспубліканскай акцыі “Падары дзецям кнігу” (фарміраванне і перадача да­брачынных бібліятэчак інтэрнэтным устано­вам для дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў, а таксама іншым устано­вам адукацыі і культуры); правядзенне да­брачынных акцый “Кнізе — другое жыццё”, “Падары кнігу бібліятэцы”, а таксама акцый

“Матчына казка”, “Песня кнізе”, “Спяшаемся кнізе на дапамогу”, “Дні сямейнага чытан­ня”, “Буккросінг”, “Чытаем разам — чытаем па-беларуску”, “Кніга — духоўная скарбніца беларусаў”, “Святая кнігі і чытання”, “Экала­гічная кніга — дзецям”, “У госці да кнігі”, “За­пісаўся сам — прывядзі сяброў!”, “Чытаю я. Чытаюць мае сябры”, інтэрнэт-акцыя “Пра­чытаў кнігу — адгукніся!”.

Акрамя таго, на бягучы год запланаваны рэспубліканская акцыя “Беларускую кнігу — у рэгіёны”, якая прадугледжвае правядзенне ў малых гарадах краіны тэматычных мера­прыемстваў; правяенне імёнаў вядомых беларускіх пісьменнікаў бібліятэкам, школам, вуліцам, у тым ліку на малой радзіме творцаў, а таксама — званняў ганаровых грама­дзян горада (раёна, вобласці) пісьменнікам; рэалізацыя міжнароднага праекта “Беларусь сёння” (перадача калекцый беларускіх вы­данняў нацыянальным бібліятэкам свету); правядзенне прэзентацый кніг за мяжой і ў Нацыянальным мастацкім музеі з удзелам кіраўнікоў дыпрадстаўніцтваў і міжнарод­ных арганізацый, акрэдытаваных у Беларусі; арганізацыя ў будынку Мінскай гарадской ратушы выстаўкі кніг пра Беларусь і Мінск; арганізацыя ў кінатэатрах рэспублікі кінапра­рам, кіналекторыяў, кінасвятаў для дзяцей і юнацтва, звязаных з сусветнай літаратурнай спадчынай, дэманстрацыя стужак Нацыяна­льнай кінастудыі “Беларусьфільм” і Беларус­кага відэацэнтра, прысвечаных літаратурнай спадчыне айчынных пісьменнікаў, у эфіры вядучых рэспубліканскіх тэлеканалаў, у кінаві­дэапракатных арганізацыях, культурна-асвет­ных установах і ўстановам адукацыі рэспублікі; арганізацыя экскурсій у Музей кнігавядання Полацка, Нацыянальную бібліятэку, літа­ратурныя музеі “Вязьніка”, “Яхімоўшчына”, “Акінчыцы”, “Альбуць”, “Смольня”, “Лас­ток”, Літаратурныя музеі Янкі Купалы і Якуба Коласа ды іншыя; камплектаванне сацыяльна значнай літаратуры публічных бібліятэк, бі­бліятэк устаноў адукацыі, у тым ліку сельскіх бібліятэк, бібліятэк аграгарадкаў, іншых дзяр­жоргану і арганізацый.

Адказным за каардынацыю дзейнасці па выкананні рэспубліканскага плана прызначана Міністэрства інфармацыі. Фінансаванне плана ажыццяўляецца ў межах сродкаў, прад­угледжаных органам дзяржаўвання, аргані­зацыям і ўстановам у рэспубліканскім і мясц­овых бюджэтах на 2012 год, уласных сродкаў арганізацый ды іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам.

Дакумент уступае ў сілу пасля яго афіцый­нага апублікавання.

31 студзеня адбылося пасяджэнне калегіі Міністэрства культуры краіны, прысвечанае вылучэнню кандыдатаў на атрыманне ў 2012 годзе Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Бела­русь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры.

Міністр культуры краіны Павел Латушка выказаў пажаданне пра большую актыўнасць творчых устаноў, арганізацый культуры, калектываў у працэсе вылучэння кандыдатаў на саісканне Дзяржаўнай прэміі. Таму, зрабіў рэзюмэ міністр культуры, трэба спадзя­вацца, што надалей падобныя вылучэнні будуць праходзіць больш зацікаўлена. “Ужо адным тым, што творца ці калектыву намінаваны на прэмію, можна ганарыцца”, — пе­ракананы Павел Латушка.

Дзяржаўная прэмія з дзяржаўным падыходам

Абмеркаванне кандыдатаў пра­ходзіла аператыўна і зацікаўлена. Кожная ўстанова, якая вылучыла намінантаў, павінна была даслаць на пасяджэнне калегіі свайго прад­стаўніка, каб той мог больш падра­бязна расказаць пра абранага кан­дыдата і яго творчыя заслугі, пры неабходнасці — удакладніць тыя або іншыя дэталі. Тут таксама вы­явілася рознае стаўленне творчых арганізацый да сваіх вылучэнцаў: хтосьці меў па некалькі “абаронцаў”, хтосьці — ніводнага.

Пасля прадстаўлення ўсіх кан­дыдатаў адбылося галасаванне, у якім маглі ўдзельнічаць толькі член­ны калегіі. На гэтым этапе з чатыр­наццаці намінантаў засталіся сямё­ра. Надалей усе дакументы будуць накіраваны ў Камітэт па прэміях пры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Там яны будуць разгля­дацца ў два этапы. Творчыя пра­цы, за якія вылучалі намінантаў, пройдучы незалежную экспертызу, якая таксама паўплывае на вынікі.

Дык хто ж быў выбраны на пасяджэнні калегіі? У намінацыі “Мастацтва”, якая ахоплівае му­зыку, тэатр, жывапіс, скульптуру, за цыкл манументальных работ “І памятае свет выратаваны” вы­лучаны двое творцаў, якія ўжо цягам дваццаці гадоў працуюць разам: заслужаны дзеяч мастацтваў Бела­

русі, загадчык кафедры скульптуры Акадэміі мастацтваў, дацэнт Уладзі­мір Слабодчыкаў і доктар культуралогіі, прафесар БДУ Ігар Марозаў. У цыкл уваходзяць два мемары­яльныя знакі ў былых канцлагерах Германіі (Равенсбруку і Заксенхаў­зене), мемарыялы ў Светлагорску (“Набат вечнай славы”) і Магілёве (“Дзеціма вайны”).

Заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь Ірына Дарафеева па гэтай жа намінацыі вылучана за аўтарскія канцэртныя праграмы, паказаныя ў час сацыяльна-гуманітарнага ту­ра “Пад мірным небам”: 1053 кан­цэрты, больш за 200 новых песень, сярод якіх вельмі шмат беларус­камоўных. Не ўсе, можа, ведаюць, што спявачка з’яўлялася ў гэтых праграмах і іх аўтарам, прымала самы актыўны ўдзел у распрацоўцы рэжысёрскіх, харэаграфічных, сцэ­награфічных рашэнняў, выступіла сааўтарам многіх твораў.

Малады баяніст, саліст сталіч­най філармоніі Уладзіслаў Плігаў­ка — лаўрэат ажно 32-х міжна­родных конкурсаў. Яго канцэрты праходзілі ў найлепшых залах Бела­русі і Еўропы, запісваліся радыё і тэ­лебачаннем, а два сольныя альбо­мы сталіся сапраўднай падзеяй не толькі ў беларускім, але і ў сусвет­ным музычным выканальніцтве, бо ён узяў баян да ўзроўню такіх

Напярэдадні выніковай

На 8 лютага запланавана правядзенне выніковай калегіі Міністэрства культуры краіны ў будынку Дзіцячай філармоніі сталіцы. Аналагічныя мера­прыемствы ладзяцца гэты­мі днямі і ў абласцях.

Учора, да прыкладу, адбылося пасяджэнне калегіі ўпраўлення ку­льтуры Гродзенскага аблвыканка­ма. У абмеркаванні леташніх вы­нікаў дзейнасці устаноў культуры Гродзеншчыны і іх сёлетніх перспек-

тыў прыняў удзел і міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка.

Намеснік начальніка ўпраўлен­ня культуры аблвыканкама Сяргей Маціевіч распавёў “К”, што ўсе даве­дзеныя паказчыкі — дасягнуты. Вы­конваюцца дзяржаўныя і галіновыя праграмы. Падведзены вынікі аблас­нога конкурсу “Установа культуры года”. Лепшымі прызанамі Лідскі РПҚ, Навагрудская РЦБС, Дом рамёстваў гарпасёлка Рось Ваўкавыскага ра­ёна, МастоўскаяДШМ, Слонімска кра­язнаўчы музей, Ваўкавыскі РМЦ. Пер­шае месца заняў Смаргонскі адзел

Пытанні і перспектывы

27 студзеня адбылася сус­трэча міністра культуры краіны Паўла Латушкі са старшынёй Саюза бела­русаў Латвіі Валянцінай Сейкуновай і дпутатам XI Сейму Латвіі, старшынёй грамадскага аб’яднання “Прамень” Аленай Лаза­равай.

Як распавёў “К” дырэктар Рэспуб­ліканскага цэнтра нацыянальных культур Міхаіл Рыбакоў, пад час ме­рапрыемства былі абмеркаваны пытанні аказання з боку Міністэр­ства культуры дапамогі беларускім арганізацыям Латвіі ў правядзенні культурных мерапрыемстваў. У прыватнасці, у рамках Дзеён культу­ры Беларусі ў Латвіі (яны заплана-

Вінтаж ад мілых дам

Дырэктар Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вя­лікай Айчыннай вайны Сяргей Азаронак паведаміў, што 1 лютага ва ўстанове распачалася падрыхтоўка новай выстаўкі. Экспазіцыя будзе складзена з прадметаў жано­чага туалета і модных аксесуараў пасляваенных гадоў.

Тамара Курганова, загадчык ад­дзела развіцця, удакладніла, што ця­пер распрацоўваецца канцэпцыя бу­дучай вясновай выстаўкі. Неаспрэчна адно: аснову яе складуць прадметы з фондавых калекцый. Але спрычы­ніцца да “напісання” партрэта пасля­ваеннай модніцы могуць і тыя навед­вальнікі, у каго захаваліся тагачасныя аксесуары.

Дарчы, мінчане, па словах Тама­ры Курганавай, будуць удзельнічаць у стварэнні выстаўкі не ўпершыню. Цягам апошніх гадоў музей прэзен­таваў экспазіцыі “Былі ў мяне мішкі” і “Цацкі з чамадана” (старадаўніх дзіцячых цацак), “Вялікі перапынак” (прысвечаная школе савецкіх часоў). Усе яны сталі яркімі ды запаміналь­нымі, у тым ліку, з той прычыны, што

прызняліся сольныя інструментаў, як скрыпка ці фартэпіяна.

Прайшоў першы адбор і спек­такль Купалаўскага тэатра “Пін­ская шляхта”. Дзяржаўную прэмію за яго могуць атрымаць трое. Гэта выканаўца галоўнай ролі, народны артыст Беларусі Віктар Манаеў, які іграе асэсара Кручкова не толькі ў нас, але і ў Варшаве, дзе твор В.Ду­ніна-Марцінкевіча ўвасоблены той жа пастановачнай групай. Разам з вядомым артыстам намінуюцца мастак-пастаноўшчык Вольга Мац­кевіч і кампазітар Андрэй Зубрыч.

У галіне літаратуры найперш былі адзначаны творы для дзяцей: кніга Міколы Чарняўскага “Сонеч­ны кошык” і серыя кніг “Сем цудаў Беларусі” Анатоля Бутэвіча.

Не мае на сёння канкурэн­таў творчы калектыв, вылучаны ў галіне архітэктуры за рэканструк­цыю і рэстаўрацыю Нацыяналь­нага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі. У яго складзе — галоўны архітэктар комплексу Анатоль Шабалін, галоўны архітэктар праекта Раіса Рымашэў­ская і навуковы кіраўнік работ па гісторыка-культурнай каштоўнасці Людміла Іванова.

Што ні кажыце, жорсткі адбор. Але таго прабуе сам статус Дзяр­жаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь.

Надзея БУНЦЭВІЧ

культуры, а сярод абласных устаноў лідзіруе Гродзенская абласная наву­ковая бібліятэка імя Я.Карскага.

Акрэслены і перспектывы дзей­насці ў сферы культуры. Распачы­наецца рамонт абласных тэатра ля­лек і філармоніі. Неўзабаве будуць завершаны работы па аднаўленні заалагічнага парку. Узводзіцца бу­дынак Слонімскага тэатра.

Шмат і творчых планаў. Апрача знакавых рэспубліканскіх фестыва­ляў, па словах Сяргея Маціевіча, на Гродзеншчыне мяркуецца правесці Дні культуры Гомельшчыны. Мера­прыемства — абменнае, бо ў Гоме­льскай вобласці запланавана зладзіць Дні культуры Гродзеншчыны...

ваны на май) у некаторых гарадах суседняй краіны пройдучы выступ­ленні нашых калектываў, а таксама будуць арганізаваны фотавыстаўкі і паказы айчынных фільмаў.

Таксама, па словах Міхаіла Ры­бакова, пад час сустрэчы была аб­меркавана далейшая дзейнасць Кансультацыйнага савета па спра­вах беларусаў замежжа пры Мі­ністэрстве культуры Рэспублікі Бе­ларусь.

экспанаты прыносілі ў музей жь­хары Беларусі. Няма сумневу, што і чарговая выстаўка запамінацца на­ведвальнікам надоўга.

Як распавяла Тамара Курганова, на часовае захоўванне ў музей пры­маюцца адзенне і абутак, каптурькі і сумачкі, пальчаткі і кашалкі, пара­соны і раменьчыкі, гадзіннікі і аку­ляры, вееры і пудрынкі, а таксама люстэркі, парькі, бігудзі, грабеньчыкі, заколкі 1940— 1960 гадоў. Умова — адзіная: будучыя экспанаты павін­ны мець прэзентабельны выгляд. І апошняе, але немалаважнае, — рэ­чы пасля закрыцця выстаўкі будуць вернуты ўладальнікам.

Статус з адказнасцю

Венесуэла — Ганаровы госць XIX Мінскай міжнароднай выстаўкі-кірмашу “Кнігі Беларусі”



— Спадарыня Рохас, наколькі прэстыжна для Венесуэлы ўдзельнічаць у XIX Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу ў рангу Ганаровага госця?

— Гэта вельмі прэстыжна, хоць у дадзеным выпадку было б больш правільна казаць пра гонар, аказаны нам Рэспублікай Беларусь пры садзейнічанні Міністэрства інфармацыі вашай краіны. Асаблівую ўвагу наш удзел у якасці Ганаровага госця набывае ў святле таго факта, што 2012-ы быў абвешчаны Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь Аляксандрам Лукашэнкам годам кнігі.

Мяркую, у рэчышчы актыўнага развіцця двухбаковых адносін паміж Венесуэлай і Беларуссю ўдзел нашай краіны ў XIX Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу ў рангу Ганаровага госця з’яўляецца велізарным дасягненнем у інфармацыйнай, культурнай і адукацыйнай сферах. Разам з тым, атрыманы статус — гэта і вялікая адказнасць прадстаўляць свае кніжныя здабыткі ў краіне з высокім інтэлектуальным патэнцыялам, краіне вялікіх пісьменнікаў і знаўцаў нацыянальнай ды сусветнай літаратуры.

— Якія навінкі венесуэльскага кнігавыдання будуць прадстаўлены беларускаму чытачу? Ці плануюцца ў рамках кніжнага форуму сустрэчы з аўтарамі кніг?

— Бясспрэчна, для беларускага чытача падрыхтавана вельмі шмат навінак, у тым ліку навуковай тэматыкі. З імі, у прыватнасці, пазнаёміць Венесуэльскі інстытут навуковых даследаванняў. Да прыкладу, збор твораў “Венесуэла і нафта” прадставіць аўтар, саветнік Цэнтральнага банка Венесуэлы, доктар навук Карлас Мендоса Пацэлья. Да таго ж, Міністэрства народнай улады па адукацыі таксама прапануе ўвазе наведвальнікаў выстаўкі свае новыя выданні. Думаецца, ужо сам па сабе факт таго, што Венесуэла ўпершыню ўдзельнічае ў такім прэстыжным мерапрыемстве ў рангу Ганаровага госця, з’яўляецца вялікай навінкай.

Немагчыма пералічыць усе публікацыі, якія будуць прадстаўлены на стэндзе Венесуэлы, таму мы запрашаем спакушанага беларускага чытача наведаць XIX Мінскую міжнародную кніжную выстаўку-кірмаш, каб больш даведацца пра венесуэльскую кнігу, пагутарыць з аўтарамі і атрымаць задавальненне ад насычанай праграмы, якую мы падрыхтавалі на гэтыя дні.

— Наколькі актыўна развіваецца кніжны рынак у Баліварыянскай Рэспубліцы Венесуэла? Якая літаратура найбольш запатрабавана ў вашай краіне?

— Трэба адзначыць, што ў Венесуэле важная роля ў выдавецкай справе належыць дзяржаве і розным культурным ведамствам. У мінулым годзе

Па традыцыі, у рамках Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу адну з найбольш прадстаўнічых пляцовак “БелЭКСПА” займае прадукцыя Ганаровага госця форуму. Сёлета ім упершыню стане Баліварыянская Рэспубліка Венесуэла, якая ўжо падрыхтавала цікавую і насычаную праграму. Дарэчы, у дзень, калі нумар здаваўся ў друк, у беларускую сталіцу з Каракаса аэратранспартам прыбылі найлепшыя ўзоры кнігавыдання Венесуэлы.

Каб даведацца, якія навінкі аўтараў гэтай паўднёваамерыканскай краіны нас чакаюць на Мінскім кніжным форуме, мы звярнуліся да другога сакратара Пасольства Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла ў Рэспубліцы Беларусь, загадчыка аддзелаў гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва і СМІ Марыі Алены РОХАС.

Цэнтралізавана было выдадзена шэсць мільёнаў асобнікаў кнігі і яшчэ некалькі мільёнаў выпушчана прыватнымі выдавецтвамі. Большая частка кніг сусветных класікаў, у тым ліку Віктара Гюго, Сервантэса, Сімона Балівара, а таксама разнастайныя перавыданні сучасных аўтараў былі бясплатна накіраваны ў школы, ліцэі, універсітэты, на кніжныя выстаўкі і кірмашы. Цікава, што самыя папулярныя выданнем сярод насельніцтва з’яўляецца Канстытуцыя Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла.

— Якое стаўленне да кнігі ў жыхароў вашай краіны сёння?

— У апошнія дзесяцігоддзі мінулага стагоддзя цікавасць жыхароў Венесуэлы да кнігі, як і ў большай частцы свету, зведзела некаторыя змены. У асноўным, гэта адбылося з прычыны недаступнасці друкаваных выданняў для малазабяспечаных венесуэльцаў і развіцця электроннай інфармацыйнай прасторы.

У XXI стагоддзі гэтая сітуацыя паступова змяняецца, і хоць Інтэрнэт працягвае карыстацца вялізнай папулярнасцю сярод насельніцтва, дзякуючы росту ўзроўню жыцця, кніга заваёўвае новых прыхільнікаў, абуджаючы цікавасць у чытачоў, што раней проста не мелі магчымасці яе набыць.

Дзякуючы намаганням дзяржаўных і прыватных устаноў, ініцыятывы якіх атрымалі рэальную падтрымку з боку Урада Уга Чавеса, удалося актывізаваць цікавасць да чытання ў насельніцтва і паралельна забяспечыць доступ да розных друкаваных крыніц.

Акрамя таго, Міністэрства народнай улады па адукацыі рэалізуе разнастайныя праекты, праграмы, кампаніі і мерапрыемствы, непасрэдна звязаныя з працэсам навучання і развіцця навыкаў чытання ў Венесуэле. Такую ж ролю адыгрывае Міністэрства народнай улады па культуры, пры якім сёння дзейнічае 33 установы. Многія з іх пакліканы забяспечыць усеагульны доступ да кнігі і самога чытання. Дзякуючы гэтым намаганням, Венесуэла была прызнана краінай, свабоднай ад непісьменнасці. Вельмі прыемна адзначыць, што ў венесуэльскай моладзі з’яўляецца схільнасць да чытання, яна разумее яго каштоўнасць і важнасць для развіцця асобы і нацыі ў цэлым.

— Якой вам бачыцца будучыня супрацоўніцтва беларускіх і венесуэльскіх кнігавыдаўцоў? Ці можна ў хуткім часе чакаць выданні венесуэльскіх аўтараў на паліцах кнігарняў нашай краіны?

— На самой справе, двухбаковае супрацоўніцтва ў гэтай сферы развіваецца яшчэ ў недастаткова поўным аб’ёме, і, пераканана, наперадзе нас чакае шмат праектаў, якія абавязкова трэба рэалізаваць. Магчыма, удзел Венесуэлы ў выстаўцы ў якасці Ганаровага госця адкрые новыя гарызонты супрацоўніцтва. У любым выпадку, апошнія слова застаецца за прадстаўнікамі выдавецтваў і пісьменнікамі, запрошанымі на форум.

Пытанні задаваў
Кастусь АНТАНОВІЧ

Па тры лідары — у кожнай намінацыі

Пераможцы Нацыянальнага конкурсу “Мастацтва кнігі-2012”, як паведамляе “К” кансультант у праўлення выдавецкай дзейнасці і кніжнага гандлю Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь Валерыя Рагалевіч, вызначылі ў два этапы. Урачыстая цырымонія ўручэння “...Фаліянтаў” адбудзецца 7 лютага ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі.

24 студзеня мастацка-экспертная камісія са 190 прадстаўленых на конкурс кніг адабрала 50. Нагадаем, у “кніжных” саперніцтве бралі ўдзел 40 выдавецкіх прадыямстваў самай рознай формы ўласнасці... Натуральна, праца ў камісіі была не з лёгкіх, бо пра надзвычайную прадстаўнічасць сёлета, пяцьдзесят першага па ліку, “Мастацтва кнігі” наша газета згадвала неаднойчы. Менавіта таму, па словах старшыні камісіі Валерыя Рагалевіча, у склад мастацка-экспертнай камісіі ўвайшлі больш чым аўтарытэтныя спецыялісты, да прыкладу, мастакі-графікі Валерыя

Славук, Дзмітрый Герасімовіч, Валянцін Губараў, Тамара Мельянец, Валерыя Мішчанка, кніжны дызайнер Аляксандр Кулажэнка, галоўны тэхнолаг Паліграфкамбіната імя Якуба Коласа Марыя Зайко...

Наступным днём, 25 студзеня, не менш напружана працавала і прадстаўнічае конкурснае журы. Яго старшыня — рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Міхаіл Баразна, сустаршыня — першы намеснік міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь Лілія Ананіч. А ў склад галоўных “кніжных арбітраў” увайшлі дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі краіны Раман Матульскі, старшыня Беларускага саюза мастакоў Уладзімір Савіч, рэктар БДУКІМ Барыс Святлоў, старшыня Беларускага саюза дызайнераў Дзмітрый Сурскі, мастак-графік Уладзімір Цэспер, дырэктар аднаго з прыватных выдавецтваў Канстанцін Хацяноўскі і старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі Мікалай Чаргінец.

У выніку карпатлівай працы журы адабрала па тройцы лепшых з усіх 13 намінацый: асноўнага пераможцу, а таксама ўладальнікаў дыпламаў I і II ступені.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ

“Мабільная” каліграфія

Працягваюцца мерапрыемствы з нагоды 20-годдзя ўстанаўлення дыпламатычных адносін паміж Кітайскай Народнай Рэспублікай і Рэспублікай Беларусь.

Наступным мерапрыемствам, што прадстаўляе кітайскую культуру ў нашай краіне, стала выстаўка каліграфіі выкладчыка кітайскай мовы факультэта міжнародных зносін БДУ Лі Цзо ў галерэі “Мабільная” Нацыянальнай бібліятэкі краіны. Выстаўка арганізавана пры падтрымцы Саюза пісьменнікаў Беларусі і Інстытута Канфуцыя пры БДУ.

У экспазіцыі прадстаўлена больш за 60 каліграфічных аркушаў аўтара, якія змяшчаюць ягоныя тэксты. Вершы, напісаныя на кітайскай мове, невялікія па памеры, але вельмі багатыя па змесце. Пішучы іх, Лі Цзо выкарыстоўваў старажытныя традыцыі свайго народа. Пакітайску такія творы завуцца парным надпісам.

Аўтар выстаўкі з дзяцінства цікавіўся каліграфіяй, шмат гадоў вывучаў яе ў майстра Лю Бао-гуана паводле ланскай школы. На ўсекітайскіх конкурсах каліграфічных твораў Лі Цзо двойчы былі адзначаны зала-



той узнагародай, тройчы — сярэбранай.

Як распавёў “К” дырэктар выставачнага комплексу Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Фёдар Ястраб, кірунку на міжнароднае супрацоўніцтва ўстанова будзе прытрымлівацца цягам усяго года. Ужо ў красавіку НББ прыме ўдзельнікаў Міжнароднай выстаўкі графікі “Арт-лінія”, у чэрвені распачне сваю працу Міжнародны біенале жывапісу “Colorfest”, а восенню чакаецца Фэстываль абстрактнага мастацтва “Іншая рэальнасць”. І гэта — толькі частка планаў...

На ручніках — да Біг-бэна

28 лютага ў Пасольстве нашай краіны ў Вялікабрытаніі распачне сваю працу выстаўка народнага беларускага касцюма і ручнікоў Музея гісторыі старажытнабеларускай культуры Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

Вярнісаж адкрыюць дырэктар музея Барыс Лазука і Пасол Беларусі ў Вялікабрытаніі Аляксандр Міхневіч.

Як паведаміла “К” супрацоўнік музея Марыя Віннікава, у Лондане будуць прадстаўлены пяць сляянскіх строяў і васьмнаццаць ручнікоў. Кожны з іх дэманструе тыя або іншыя рэгіянальныя адметнасці, што добра перадаюць асаблівасці беларускага этнасу. Прадстаўлены ў экспазіцыі касцюмы створаны, у асноўным, на мяжы XIX — XX стст.

Гаванскія зоркі ў Мінску

4 лютага Белдзяржцырк, Маскоўскі цырк Нікуліна на Цвятым бульвары і Нацыянальны цырк Кубы прэзентуюць мінскаму глядачу ўнікальны сумесны праект.

эт “Адлюстраванне” ды іншыя нумары.

Куба прадставіць эквілібрыста на крэслах, клоўнскі дуэт, акрабатку на пуантах на нізкім канаце, цёмнаскурных танцоўшчыц салсы — балет “Gavana-stars”. У іх выкананні будуць прадстаўлены вельмі складаныя і майстарскія трукі, бо стандарты якасці Нацыянальнага цырка Кубы — адны з самых высокіх у свеце. Глядачы пабачаць таксама акрабатаў на падкідных дошках і скакалках, паветраны ду-

Маскоўскія ж госці прадставяць адзіны ў свеце нумар з арангутанамі і шымпанзэ, якімі будзе кіраваць народны артыст Расіі — дрэсіроўшчык Азіз Аскаран. Яго выхаванцы выконваюць уражальныя трукі: да прыкладу, рухаюцца ў рытмах разнастайных танцаў, кіруюць аўтамабілем і нават граюць на розных музычных інструментах. У гэтай частцы прадстаўлення прыме ўдзел уладальніца Сярэбранай узнагароды на Міжнародным конкурсе ў Італіі Дзіяна Вядзьяшкіна: на манеж яна выводзіць дрэсіраваных такс, якія сінхронна выконваюць любыя яе каманды. Упрыгожаць праграму таксама арыстакратычныя коні пад кіраўніцтвам Штэфана Плешаяну.

Рэдакцыя “...Легенды”

У Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі актыўна ідуць аркестравыя рэпетыцыі другой рэдакцыі оперы Дзмітрыя Смольскага “Сівая легенда” паводле аднайменнай аповесці Уладзіміра Караткевіча. Прэм’ерай гэтага спектакля тэатр абяцае адкрыць свой юбілейны, 80-ы сезон.

ўлетку. Але ўжо 9 лютага, на апошняю аркестравую рэпетыцыю перад гэтым перапынкам, запрошаны журналісты. Яны змогуць праслухаць паўнаватарскую канцэртную версію твора. За пультам будзе галоўны дырыжор тэатра Віктар Пласкіна.

На нядаўнім пасяджэнні мастацкага савета тэатра была прынята пастановачная канцэпцыя новага спектакля, распрацаваная галоўным рэжысёрам тэатра Міхаілам Панджавідзэ, сцэнаграфія, падрыхтаваная галоўным мастаком Аляксандрам Касцючэнкам, а таксама эскізы касцюмаў, зробленыя Элеанорай Грыгарук. Вядома, сцэнічныя рэпетыцыі пачнуцца куды пазней — толькі

— Вяртанне кампазітара да сваіх ранейшых работ, — распавёў народны артыст Беларусі Дзмітрый Смольскі, — нармальна з’яў ў мастацтве. Змяняецца час, змяняюцца мы — і бачым, што дзесьці хочацца нешта падкарэкціраваць. Так што цяпер гэта будзе практычна новы твор — з іншай аркестроўкай, драматургіяй. Многія, думаю, памятаюць пастаноўку 1978 года і адрозны ад яе пазнейшы тэлефільм, дзе ўдзельнічалі акцёры Купалаўскага тэатра, а спявалі “за кадрам”, вядома ж, оперныя артысты. Хочацца, каб сцэнічны лёс цяперашняй “Сівой легенды” быў не менш шчаслівы.

Н.Б.

У "К" неаднаразова выходзілі матэрыялы, прысвечаныя праблемам развіцця айчыннага кінематографа, і пытанне пра з'яўленне вялікай гістарычнай стужкі на нашым вялікім экране абмяркоўвалася неаднойчы. Гэтым жа разам мы паспрабуем разгледзець дадзеную праблему пад трошкі іншым вуглом: калі Нацыянальная кінастудыя "Беларусьфільм" пакуль не валодае тэхнічнымі магутнасцямі і кадравым патэнцыялам для таго, каб стварыць маштабнае гістарычнае палатно ў фармаце ігравога кіно, ці пагадзіліся б узятца за падобны праект рэжысёры-аніматары? Наогул, ці маем мы шанцы займець сваё сучаснае нацыянальнае кіно ў той жа анімацыйнай версіі? Якім яно можа быць? З якім героем? Ды ці магчымае яго стварэнне ўвогуле? Кіруючыся гэтымі разважаннямі, карэспандэнт "К" правёў невялікае даследаванне: меркаванне — справа добрая, але веданне — яшчэ лепшая.

Дылема аніматцыі,

Чаму аніматары?

Студыя анімацыйных фільмаў кінастудыі "Беларусьфільм" цягам ужо многіх гадоў, нягледзячы на ўсе эканамічныя "але", з'яўляецца адной з творча плённых вытворчасцей. Казаць пра эканамічныя паказчыкі прыбытку, можа, і нельга, але ў творчым плане...

— Напэўна, сёння і падлічыць цяжка, колькі прывоў ці ўзнагарод мы атрымалі за гэтыя гады, — кажа Аляксандр Ленкін.

Гэта падводзіць да высновы, што беларускія аніматары, у адрозненне ад той жа студыі ігравога кіно, год за годам пацвярджаюць свой узровень, фарміруючы паняцце школы. А значыць — той самы буйны анімацыйны праект ёсць каму рабіць. Ды і атрымаць на яго сродкі здаецца справай не такой немагчымай... Але, як высветлілася, гэта — толькі на першы погляд.

Рэаліі

— Ваша пытанне наконт поўнаметражнай анімацыйнай стужкі не пазбаўлена сэнсу, — дырэктар студыі анімацыйных фільмаў Сяргей Сычоў сустракае ва ўтульным кабінце. — Але адразу хачу "апусціць вас на зямлю". Будучая студыя анімацыйных фільмаў цяпер праходзіць этап рэканструкцыі і мадэрнізацыі. А мы з вамі зараз знаходзімся не ў стацыянарных пакоях студыі, а ў часовых памяшканнях...

Як кажуць, "з месца — у кар'ер". Дырэктар адразу абмаляваў абстаноўку: абсталявання — гэта значыць, камп'ютараў — на ўсіх супрацоўнікаў студыі не хапае, рэжысёры ўвесь час вымушаны "дзяліць" іх, ствараючы адмысловыя расклады, і тое, што сёння студыя працуе, — гэта, лічы, кампраміс паміж жаданнем аніматараў працаваць і тым, што можа прапанаваць ім кіраўніцтва.

— Раблю ўсё, што ў маіх сілах, каб наладзіць вытворчы працэс, — канстатуе Сяргей Сычоў. — Але, зразумейце, у падобных умовах гаворка пра буйны праект выглядае, мякка кажучы, утапічнай...

Нават пра тэрміны будучага засялення ў гатовыя памяшканні дырэктар казаць адмовіўся: усё ўпіраецца ў фінансаванне рамонтных работ. А гэта пытанне — адно з самых балючых, ды, да ўсяго, палягае не ў яго юрысдыкцыі. А значыць — рэаліі стварэння анімацыйнага нацыянальнага праекта пакуль у далёкай будучыні...

Ды, тым не менш, студыя сёння працуе. Больш за тое: яна плануе павялічыць аб'ём працы, давеўшы свой агульны хронаметраж да 90 хвілін. Ужо на дадзеным этапе, распавядае дырэктар, ідзе работа над новымі фільмамі для анімацыйных серыялаў "Рыбка па імені Нельга" (рэжысёр — Аляксандр Ленкін), "Пра дзяўчынку Жэню" (рэжысёр — Тац-

цяна Жыткоўская). Атрымае працяг і вядомы цыкл пра Несцерку, над якім працуе Ігар Волчак. А ў бліжэйшых планах — запуск у вытворчасць яшчэ аднаго серыяла: "Казкі братоў Грым". Яго распрацоўкай займаецца Алена Пяткевіч.

Як тое магчыма ў падобных "палявых" умовах? Усё ж такі даецца ў знакі "закалка" аніматараў і іхня прага да

працы, што не знікае, нягледзячы на абставіны, — так прыкладна можна апісаць агульны настрой студыі. Але ж агучаная мной прапанова наконт глабальнага праекта, прываца, энтузіязму ў аніматараў не выявіла.

— Так, сваю новую стужку "Пёрка Фініста Яснага сокала" я спрабую стварыць, выкарыстоўваючы адпаведны камп'ютарныя праграмы: вучуся, засвойваю новыя тэхналогіі, як прынята казаць, — распавядае рэжысёр-аніматар Ірына Кадзюкова. — Але ж вось гэты ноўт, — Ірына паказвае на камп'ютар на стале, — я пазычыла ў Міхаіла Тумелі, а значыць, рана ці позна давядзецца яго аддаць. Вы ўяўляеце, як у такіх рэаліях магчыма вытворчасць поўнаметражнай стужкі?..

Падтрымлівае пункт гледжання Кадзюковай і рэжысёр-аніматар Міхаіл Тумеля:

— Вы заўважалі, колькі часу ідуць ціпры пастая якой-небудзь галівудскай анімацыйнай карціны? Колькі там узказана прозвішчаў? Дзвесці — трыста? А колькі супрацоўнікаў у нашай студыі? Паралелі і вынікі — відавочныя...

Утопіі

Ды ўсё ж паразважаць пра "вялікую анімацыйную утопію" аніматары не адмовіліся. Асабліва даспадобы ім прыйшла ідэя стварэння гістарычнай карціны.

— Я вельмі люблю працаваць над такімі стужкамі, — прызналася Ірына Кадзюкова, — калі ў фільме адлюс-

травана эпоха: звычкі, светапогляд людзей... І ўсё гэта вымагае адпаведнага мастацкага рашэння. Гісторыя таго ж Вялікага Княства Літоўскага... Нават сёння, вандруючы па Літве, Беларусі, Польшчы, адчуваю, што мы з'яўляемся спадкаемцамі гэтай вялікай дзяржавы...

Вядомы рэжысёр-аніматар Ігар Волчак прапанову аб стварэнні менавіта гістарычнага анімацыйнага кіно таксама не лічыць дрэннай:

— Калі ў цэнтры гісторыі будзе не плоскі, "кардонны", персанаж, а менавіта Чалавек, з усімі яго слабасцямі, перажываннямі, сумненнямі, з ягонай сілай волі, магутнасцю духу, прыгажосцю, — працаваць над та-

таральна адкрыла наноў сыходзячае мастацтва для сучаснікаў. Акрамя таго, Міхаіл пакінуў для нашадкаў імя славуэтага майстра беларускай выцінанкі Вячаслава Дубінкі, які прымаў удзел у працы над карцінай, але, на жаль, ужо пайшоў з жыцця. Музыкальная спадчына нашых продкаў знайшла мастацкае ўвасабленне ў зборніку "Музычная скарбонка" — новай серыі фільмаў, створаных на аснове беларускіх народных песень. Ды і той жа вышэйзгаданы "Дзед" Аляксандра Ленкіна, што распавядае пра старажытны звычай нашых продкаў — язычніцкую "эўтаназію", — матэрыял, які ніяк не назавеш надуманым.

ведаюць мой цыкл з дзясці фільмаў "Святочныя аповеды". Зараз задумала серыю пад умоўнай назвай "Казкі для дзяўчынак". І "Пёрка Фініста Яснага сокала" — новая гісторыя, якая далучыцца да ўжо зробленых ("Было лета", "Аповесць пра жыццё, каханне ды іншыя цуды")...

Такі падыход, зразумела, цалкам абумоўлены не толькі творчым камфортам для рэжысёра, але і зручнасцю для распаўсюджвання зробленых фільмаў. Пэўны цыкл больш ахвотна возьмуць і на тэлебачанні, ды і для стварэння DVD-дыска гатовая серыя фільмаў аднаго рэжысёра выглядае больш прывабна, чым зборка стужак некалькіх аўтараў. Тут, цалкам

Утопіі і рэаліі буйнога гістарычнага мультыплікацыйнага праекта

кім матэрыялам, мне падаецца, кожны рэжысёр палічыў бы за шчасце...

Як бачым, паскардзіцца на адсутнасць увагі беларускіх творцаў да нашай спадчыны зусім не выпадае. Але кіно менавіта ігравога плана на гіста-

лагічным чынам, творчае пераходзіць у эканамічнае.

Серыялы

Цяпер студыя анімацыйных фільмаў змясціла акцэнты акурат на вытворчаць адпаведнай — серыяльнай — прадукцыі.

— Сёння кіраўніцтва Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" заахвочвае думачу і працамерцаў і складнік, — дзеліцца Сяргей Сычоў, — пра тое, якім чынам і дзе наша прадукцыя будзе рэалізоўвацца. Таму ў найбліжэйшых планах — фільмы менавіта ў рамках серыялаў, цыклаў. Мы ўжо цяпер мяркуем, дзе яны могуць быць рэалізаваны...

Як зазначыў дырэктар студыі анімацыйных фільмаў, летась пэўнае "фармаціраванне" зведзю і тэматычны план: прыярытэт на вытворчасці адрэацца стужкам, мэтая аўдыторыя якіх — дзеці малошлага школьнага ўзросту. Адсоль, нагадаем, і адпаведныя серыялы: "Рыбка па імені Нельга" — пра маленькую Рыбку, якая спазнае свет, увесь час пытаючыся: "А чаму гэта нельга?", і пра дзяўчынку Жэню, якая ў аднайменным фільме, ужо ў сучасных рэаліях, спрабуе адшукаць сяброў.

Робіцца пераклад на рускую мову вядомай серыі "Несцерка", дадае Сяргей Сычоў, а ў далейшых планах — выданне ўсяго цыкла на DVD-дысках у фармаце аднаго фільма (серыі "Несцеркі" будуць, адпаведна, трансфармаваны ў раздзелы).

Нягледзячы на тое, што карціны на гістарычную тэматыку пакуль у планах студыі не прадугледжваюцца, можна парадавацца з'яўленню пэўнай стратэгіі прасоўвання айчыннага анімацыйнага кінапрадукту. Колькі разоў "К" узнімала гэтую праблему на сваіх старонках, цяжка падлічыць, і тым больш прыемна бачыць, што пэўныя захады па яе вырашэнні, нарэшце, назіраюцца.

Запланавана аформіць у адмысловы 52-хвілінны блок і стужкі серыяла "Рыбка па імені Нельга", "Пра дзяўчынку Жэню". Тая ж "Казкі братоў Грым" — таксама варыянт паўнаметражнага цыкла з удзелам розных рэжысёраў, калі кожная серыя можа быць вырашана ў новай стылістыцы.

Але адкуль бяруцца героі новых стужак? Зразумела, дзяўчынка Жэня ці рыбка Нельга больш блізкія маленькаму гледачу, аднак ці магчымае стварэнне нацыянальнага кіно для



рычную тэму аніматарам пакуль зрабіць не давялося. Асабліва — у фармаце поўнаметражнага фільма, да якога прызвычаюся сучасны глядач.

— Я вельмі люблю нашу серыю пра гербы — "Аповесць мінулых гадоў", — кажа Сяргей Сычоў. — Але вымушаны прызнаць, што гэты цыкл — навукова-папулярнага характару, а сучасны глядач больш цікавіцца ігравымі стужкамі.

Сцэнарыі

Натуральна, знайсці сцэнарыі для падобнага кіно — задача зусім не з простых: добрых і таленавіта напісаных гісторый сёння бракуе і на літаратурных абшарах Беларусі, не кажучы пра кінематографічныя. Не дапамог вырашыць гэтую праблему і Рэспубліканскі конкурс сцэнарыяў для анімацыйнага фільма, які кінастудыя ладзіла з адпаведнай мэтай у мінулым годзе.

— Акрамя сцэнарыя Алены Беланожка "Калядная казка", — прыгадвае Сяргей Сычоў, — нічога ў памяці не ўнікае. Конкурс выявіў такі агульны недахоп аўтараў, як няведанне спецыфікі анімацыйнага кіно. Асабліва сцэнарыяў анімацыйнай карціны — рух, пераўтварэнне, малюнак, а гэтых нюансаў сцэнарысты якраз не ўлічвалі...

— Звычайна гісторыі для ўласных фільмаў я знаходжу сама, — распавядае Ірына Кадзюкова. — Улічваецца і тая стужка, над якой толькі што працавала, і звычайна хочацца зняць нешта адрознае ад папярэдняга: калі было "салодкае", хочацца — "з кіслінкай", потым "з гарчынкай", і г. д. Справа ў тым, што свае работы я звычайна бачу ў цыклах, серыях. Многія

гэтай аўдыторыі? Калі ёсць, той жа "Гары Потэр" — гісторыя "пра хлопчыка, які выжыў" — чаму не можа з'явіцца карціна, да прыкладу, пра маленькага беларуса, які адкрыў у свае адзінаццаць гадоў, што ягоныя продкі — славуць князі, якія загінулі ад мяча каварнага ворага? Ды ўвогуле, ці з'яўляліся і абмяркоўваліся на студыі падобныя прапановы стварэння гістарычнага кіно?

— Размовы аб магчымасці з'яўлення поўнаметражнай стужкі былі, — адказвае Сяргей Сычоў. — Але яны выявілі тое, што наша студыя пакуль не гатова да падобных праектаў. І — з многіх прычын...

Па-першае — з-за адсутнасці год-

палікарэктнасці". Планавалася, што гэта будзе сумесная з іншымі краінамі карціна: усё ж такі стварэнне падобнага палатна, нават у анімацыі, — справа не з танных. Але як вырашыць пытанне з тым, хто па нацыянальнасці будзе галоўны герой? Беларусь? Літовец?.. Знайсці саламонава рашэнне, калі фільм робіцца сумеснымі намаганнямі, у фармаце кааперацыі, не так і лёгка, падсумоўвае Сяргей Сычоў.

— Увогуле, менавіта гэтае пытанне — інтарэсаў — адно з самых складаных, — прызнаецца дырэктар студыі анімацыйных фільмаў. — Віткі гісторыі нашай краіны, што і казаць, вельмі пакручастыя. І напісаць такі

бочы матэрыял для стварэння гістарычнага кіно. Галоўны персанаж сцэнарнага твора — Мікола Гусоўскі, а фэбула — станаўленне вядомага гуманіста і асветніка, паэта, аўтара "Песні пра зубра".

— Гэта вельмі цікавы перыяд — эпоха Адраджэння, — апісвае гісторыю Сяргей Рыгоравіч. — Месцы дзеяння — Вільня і Рым. І, здаецца, тут мы ўжо нічых дзяржаўных інтарэсаў не закранаем...

Але незразумелая мэтавая аўдыторыя будучага фільма, падагульняе дырэктар. Гэта стужка для дарослых? Для дзяцей старэйшага школьнага ўзросту? І каму мы потым яе можам прадаць? Нявызначанасць з мэтавай

быў бы здольны зрабіць асабісты ўклад у стварэнне цыкла, а не "сядзецца ў прастой", а чакаючы сродкаў на ўласны праект. Бо зразумела, што вялікая карціна запатрабуе і вялікіх выдаткаў...

Не кажучы зноў-такі пра тую самую кадры, пра якія мы згадвалі на самым пачатку.

Кадры

Зразумела, студыя анімацыйных фільмаў сёння не можа пахваліцца вялікімі заробкамі. Не сакрэт, што атрымліваюць аніматары далёка не тую грошы, каб іх можна было б назваць багатымі людзьмі. Ва ўсялякім выпадку, у матэрыяльным плане.

чым мець пастаяннае месца, да прыкладу, на Студыі.

— Сям'я патрабуе шмат часу, — тлумачыць Данііл. — Але, угэўнены, многія з маіх калег пагадзіліся б і на невялікія грошы, каб іх зацікавіла ідэя, творчы патэнцыял праекта...

Цікаваць да гістарычнай тэмы ў беларусаў — вялікая. Аднак ідэі і сцэнарныя прапановы маладых, кажа рэжысёр-аніматар, мала хто ўспрымае сур'ёзна. І наадварот: творы сталых майстроў часта не вядомыя маладзёжнай аўдыторыі.

— Знайсці таго персанажа, які задаволіў бы ўсе бакі, не падаецца задачай невырашальнай, — разважае Данііл. — Узяць тых жа князёў Вяліка-

Або Як злавіць Рыбку

і памяняць нельга на Князя?

Дарэчы

Як стаць заўважным ў кінапрасторы?

Імёны Ігара Волчака, Міхаіла Тумелі, Ірыны Кадзюковай, Уладзіміра і Алены Пяткевічаў, Аляксандра Ленкіна трымаюцца сярод прызёраў, лаўрэатаў, пачэсных гасцей міжнародных форумаў анімацыі, робячы беларускую анімацыю заўважнай у міжнароднай кінапрасторы.

Летась, да прыкладу, на расійскім Фэстывалі дзіцячых анімацыйных фільмаў "Залатая рыбка" была адзначана стужка "Ліса і журавель" Уладзіміра Пяткевіча, "Выцінанка-выразанка" Міхаіла Тумелі атрымала прызнанне на некалькіх фэстах анімацыйнага кіно, з вялікай пашанай як вядомага майстра віталі на новым анімацыйным форуме ў Грузіі Ірыну Кадзюкову... Ды ўжо сёлета новая стужка Аляксандра Ленкіна "Дзед" выклікала значны рэзананс на III Міжнародным фестывалі лічбавага мастацтва "Terra Nova", што ладзіўся ў Мінску. А год, лічы, толькі пачаўся...

нага матэрыялу. Сяргей Рыгоравіч прызнаўся, што зрабіць поўнаметражную стужку па сваім сцэнарыі прапанаваў студыі Аляксея Дудару.

— Так, на ваенную тэматыку, — удакладняе дырэктар. — Але як толькі мы загаварылі пра тое, што нешта трэба змяніць, дапрацаваць матэрыял менавіта пад анімацыйную карціну, — аўтар тут жа адмовіўся...

Былі прапановы і наконт стварэння анімацыйнага фільма пра Грэнвальдскую бітву. Але тут ужо даўся ў знак, як кажуць, "фактар

сцэнарыі, які зацікавіў бы не толькі аніматараў, але і патэнцыйных інвестараў, спонсараў, здолеў бы прывабіць замежныя кампаніі да ўдзелу ў праекце... Гэта мае быць сцэнарыі, што ўлічваюць бы інтарэсы ўсіх. Зрабіць такі прадукт, пагадзіцеся, амаль немагчыма. Да таго ж, губляецца энс нацыянальнага кіно, якое мусіць у першую чаргу расказаць пра сваіх...

З шэрагу тых самых сцэнарыяў, што былі пададзены на вышэйзгаданы конкурс, Сяргей Сычоў успомніў адзін, здольны прэзентаваць на ра-

групай і, адпаведна, з крыніцамі фінансавання вымусіла студыю пакуль адкласці гэтую гісторыю ўбок.

— Пад час працы над падобным буйным праектам усё павінна быць разлічана і падлічана, — кажа ён. — Памылка меркаваць, што стварэнне гістарычнага кіно ў анімацыйнай версіі — справа танная і лёгка: ніяк не абысціся без вывучэння адпаведнага матэрыялу, вызначанай эпохі, і гэта не кажучы пра тэхнічны бок... Калі мы даручым стварэнне падобнай стужкі аднаму рэжысёру, што будзе рабіць астатнія? "Стаяць у прастой", гэта значыць, чакаць сваёй чаргі?..

І зноў студыя ўпіраецца ў грошы і магутнасці, якімі пакуль не можа пахваліцца. А далей як вынік — у вытворчасць карцін невялікага фармату, на якія значна прасцей знайсці сродкі, якія хутчэй зрабіць, заняўшы працай спецыялістаў. Усё ж такі перад намі — вытворчасць, а не асобны праект асобнай кампаніі. Студыя анімацыйных фільмаў знайшла сваю аптымальную мадэль вытворчасці — і нельга сказаць, што гэта дрэнна.

— Магчыма, калі запусціць не адну поўнаметражную стужку, а менавіта серыял на гістарычную тэму, — прапануе вырашэнне гэтай праблемы Ігар Волчак, — тое будзе справа больш прыдатная для рэалізацыі. Кожны рэжысёр студыі тады

— Так, моладзь прыходзіць да нас на працу, — зазначае Сяргей Сычоў. — Але, набраўшыся досведу, звальняецца, абіраючы "вольны хлеб". Працуючы ў той жа рэкламе, яны могуць зрабіць значна больш. І тут я Амерыку не адкрыю...

Падстаў для аптымізму, па словах дырэктара, усё менш. І пытанне аб тым, хто ж прыйдзе на змену вопытным прафесіяналам, даўно перамясцілася з рытарычных у шэраг тых, якія патрабуюць канкрэтнага вырашэння. Тут жа дырэктар згадаў пра ўтапічную прапанову аб стварэнні гістарычнага кіно: хто з маладога пакалення пагадзіўся б працаваць над падобным праектам за невялікі заробак? Дзеля эксперыменту, звяртаюцца да прадстаўніка таго самага новага пакалення, якое прынята лічыць халодным і рацыянальным.

Данііл Жугжда, студэнт Акадэміі мастацтваў і будучы рэжысёр-аніматар, на падобную прапанову — працы над буйным гістарычным праектам за невялікія грошы — сапраўды, дае адмоўны адказ. Чаму?

— Я пагадзіўся б працаваць, каб быў адзін, — удакладняе ён. — Але ў мяне — жонка і малое дзіця, і я проста не магу дазволіць сабе мець невялікі заробак. Хаця ідэя маштабнага гістарычнага праекта мяне прываблівае...

Данііл прызнаўся, што зараз яму прасцей працаваць фрылансерам,

га Княства Літоўскага: няўжо сярод іх няма выбітнага і драматычнага персанажа, вартага кінаўвасаблення?..

Асноўнай прычынай адсутнасці з'яўлення падобнай стужкі ў беларускім кінематографіе малады рэжысёр лічыць... тую ж адсутнасць моцнага жадання стварыць падобную карціну.

— Гэта вялікая рызыка, і ніхто не хоча браць яе на сябе, — дзеліцца думкамі малады рэжысёр, — бо, сапраўды, калі падобны буйны праект атрымаецца дрэнным... Лепш яго не рабіць увогуле...

Адсоль — і ўсе "але" і "аднак", адсоль — і недавер маладых твораў да сталых, а сталых — да маладых. І мы зноў упіраемся ў ідэю (ці сцэнарыі), якая паяднала б знаных майстроў і маладых твораў, эканоміку і культуру, мінулае і сучаснае.

Замест вынікаў

— Сёння наша студыя знаходзіцца ў пэўным прамежкавым становішчы, — канстатуе расстанойку стратэгічных арыентацый Сяргей Сычоў. — Так, мы шукаем новыя формы, але імкнёмся не згубіць і тое, чым славілася наша студыя — высокамастацкую школу. У пошуку новых шляхоў развіцця галоўнае зараз — не "перагнуць палку", рынуўшыся ў "абдымкі" рынку і забыўшыся на творчы складнік.

— Насамрэч, каб падобны вялікі праект з'явіўся, — рэзюмуе Ігар Волчак, — мы мусім дакладна ведаць, для каго і для чаго робім гэты фільм, для якой аўдыторыі, якую думку ён павінен несці, і што мы, беларусы, хочам праз яго сказаць. А калі ж запусціць яго дзеля звычайнага "шапкозакаідатальства", то на выхадзе атрымаецца той прадукт, які закідаюць не толькі шапкамі, але і памідорамі...

Выснова, з якой цяжка не пагадзіцца. І пакуль мае энс адкласці ўбок прапанову аб вялікім гістарычным кіно з многіх прычын. І з той, што невялікая студыя анімацыйных стужак "Беларусьфільма" пакуль сапраўды не валодае адпаведнымі магутнасцямі і кадравым патэнцыялам. І з той, што няма годнага сцэнарнага матэрыялу. І з той, што мы толькі вучымся сумяшчаць эканоміку і творчасць. І, самае галоўнае, з той, што яшчэ не верым у сябе і адно ў аднаго, ды не гатовы — хочацца верыць, што толькі пакуль — паказаць свету сваю гісторыю сродкамі анімацыі...

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Апытанне ў тэму

Мульцяшны Скарына і Усяслаў Чарадзеі у вобразе воўка?

Карэспандэнт "К" правёў апытанне на мінскіх вуліцах, каб даведацца: пра якога гістарычнага персанажа глядачу было б цікава пабачыць анімацыйны фільм?

Аляксандр, менеджар:

— Цікаваць усе знакамтыя постаці беларускай гісторыі: Усяслаў Чарадзеі, князь Вітаўт, кароль Ягайла, Ефрасіння Полацкая, Тадэвуш Касцюшка, Кастусь Каліноўскі... Чаму не ўвасобіць на экране лёс таго ж Францыска Скарыны? Мне было б цікава убачыць поўнаметражны анімацыйны стужкі пра ўсіх гэтых асоб, і не думаю, што глядачоў спыніла б нават няведанне пэўных герояў. Калі фільм зроблены выдатна — у ім цікавы сюжэт, абаяльныя героі, камп'ютарная графіка на высокім узроўні, — яго паглядзяць нават тыя, хто не ведае пра таго ж Ягайлу, Кейстута, Альгерда...

Святлана, начальнік аддзела электронных тэхналогій:

— Мяне цікавіць нават не столькі дакладны персанаж, колькі партрэт пэўнай эпохі. З задавальненнем паглядзела б стужку, дзе расказвалася б, як жылі нашы продкі ў мінулым, аб чым яны марылі, як кахалі... Я — так бы мовіць, адчувальны глядач і не люблю сцэны насілля ў кіно, але каб вайна падавалася праз лёс пэўнага персанажа як частка чыёйсьці асабістай гісторыі...

Сяргей, настаўнік:

— Трэба адразу вызначыць, на якую аўдыторыю разлічаны мультфільм: калі ён для дарослых, то гэта можа быць анімацыя з галоўнымі героямі —

людзьмі, калі для дзяцей — персанажы гісторыі могуць быць жывёлінамі. Чаму, да прыкладу, не зрабіць таго ж Усяслава Чарадзея ў вобразе воўка? Ці паказаць Грэнвальдскую бітву як змаганне нашых зуброў з драпежнікамі? Гэта цікава, запамінаецца, ды і дзецям зручней праз падобныя вобразы вывучаць гісторыю...

Ганна, журналіст:

— Як маці магу сказаць, што майго сына зацікавіў бы мультфільм пра Усяслава Чарадзея, які ахутаны мноствам міфаў, у тым ліку аб тым, што князь меў здольнасць ператварацца ў воўка. Учынак сына Рагнеды — Ізяслава — таксама мог бы стаць асновай для стварэння поўнаметражнай анімацыйнай стужкі для дзяцей.

Мне ж асабіста цікавая постаць Францыска Скарыны. Ведаю, што існуюць кінематографічныя версіі яго біяграфіі, аднак з дапамогай менавіта анімацыйных сродкаў — малюнка, графікі — гісторыю беларускага першадрукара можна было б распавесці больш выразна і яскрава... Тым больш тэма актуальная ў Год кнігі.

Уладзімір Сцяпанавіч, пенсіянер:

— Некалькі дзён таму на адным з расійскіх, падаецца, каналаў паглядзеў дакументальны тэлефільм пра Рагнеду. Стужка вельмі простая, нават прымітыўна зробленая, але я зноў падзівіўся: які ўсё ж драматычны лёс быў у полацкай князёўны, якая супярэчлівае постаць князя Уладзіміра, і які смелы быў маленькі князь Ізяслаў, што заступіўся за маці! Хрэстаматыйная, здавалася б, гісторыя, а колькі ў ёй моцных чалавечых пачуццяў: знойдзецца прыклад і для дарослых, і для дзяцей. Таму нават гэтая гісторыя, распаведзеная, да прыкладу, з дэталізацыяй гістарычных падрабязнасцей, таленавіта пададзеная, магла б знайсці новага глядача...

"К" неаднойчы закралала злабадзённую праблему развіцця кінапракату ў Беларусі. Каб айчынныя кінатэатры былі камфортныя і маглі скласці канкурэнцыю тэлебачанню, DVD-дыскам ды іншым спосабам глядзець кіно, яны павінны мець не толькі густоўны ўнутраны і знешні выгляд, але і прапанаваць ідэальную выяву ды гук. Прынамсі, менавіта пункты аб развіцці матэрыяльна-тэхнічнай базы і кінатэатраў, сярод іншых, уключаны ў Дзяржаўную праграму "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады. Паступова нашы кінатэатры аснашчаюцца новымі крэсламі, становяцца больш зручнымі, а праекцыя стужак у іх — больш дасканалая.

Што да праекцыйнай тэхнікі для кінатэатраў, то яна эвалюцыянуе якраз вельмі хутка. Два гады таму ў Мінску з'явіўся першы кінатэатр, у якім замест звыклых фільмакопій выкарыстоўваецца лічбавая праекцыя. За два гады сучаснымі лічбавымі кінапраектарамі былі абсталяваны яшчэ некалькі залаў у Мінску, а таксама — ва ўсіх абласных цэнтрах і некаторых раённых: у Лідзе, Оршы, Барысаве. З'яўленне прыцыпова новай праекцыйнай тэхнікі — не даніна модзе. Замежныя кампаніі-дыстрыб'ютары, у якіх беларускія пракатныя арганізацыі купляюць правы на паказ фільмаў, ужо сёння прапануюць многія стужкі на лічбавых носбітах. Чакаецца, што з наступнага года так званыя сусветныя прэм'еры будуць з'яўляцца толькі ў лічбавым варыянце, а на плёнцы карціны маюць выходзіць толькі праз некалькі тыдняў. Такім чынам, кінатэатры з новым абсталяваннем могуць атрымаць значную перавагу над астатнімі.

Так тое або не? Ці дапамагае пераход на "лічбу" значна павялічыць колькасць глядачоў і ці ўсім падабаюцца "чуд-акуляры" 3D-стэрэа? Гэта паспрабаваў высветліць карэспандэнт "К".

Татальнае "трыдэ"

Многім мінчанам і гасцям сталіцы на доўга запомнілася адкрыццё пасля рамонтнага кінатэатра "Кіеў" акурат два гады таму. Як і сёлета, стаялі жорсткія маразы, але чарга ахвотных набыць білеты на разрэкламаваную стужку "Аватар" расцягнулася больш чым на сотню метраў. Самае дзіўнае, што за два месяцы да гэтых падзей той самы "Аватар" з поспехам прайшоў у іншых кінатэатрах сталіцы, праўда, у звычайным, а не ў стэрэаварыянце. Дарэчы, шмат хто з тых нецярплівых глядачоў, якія марылі хутэй надзець "чароўныя" 3D-акуляры, да гэтага ўжо бачылі стужку, але ўсё роўна пажадалі азнаёміцца з яе лічбавай версіяй.

— У чарзе па білеты ў тым марозны тыдні стаялі па шэсць гадзін! — узгадвае Валянціна Жорава, першы дырэктар першага ў Беларусі лічбавага кінатэатра "Кіеў". — Што цікава, расчараваных пасля прагляду сярод глядачоў не было: людзі хадзілі да нас па некалькі разоў. Зразумела, цяпер такога ажыятажу, які мы назіралі яшчэ некалькі месяцаў пасля адкрыцця кінатэатра, ужо няма. Аднак "Кіеў" карыстаецца попытам, чаго нельга сказаць аб ранейшых часах, калі стужкі ў нас паказвалі на плёнцы: тады наведвальнікаў у кінатэатры было ня шмат, нягледзячы на тое, што ён знаходзіцца не так далёка ад цэнтра горада. Цяпер людзі да нас ходзяць: раней да "Кіева" фільмакопіі траплялі пасля ўсіх вялікіх сталічных кінатэатраў, а лічбавае абсталяванне дазваляе, у тым ліку, дэманстраваць прэм'еры адначасова з усім светам...

Дарэчы, стаўшы знакавай з'явай, той самы "Аватар" вяртаўся ў рэпертуар "Кіева" і іншых лічбавых кінатэатраў па ўсім свеце яшчэ два разы — такім поспехам ён карыстаўся. Цікава, што сёлета на экраны выйдучы... алічбаваныя ў 3D-стэрэа пракатныя хіты не толькі не мінулых гадоў, але і дзесяцігоддзяў.

Папулярнасць 3D-стэрэа назіраецца ва ўсім свеце, але казаць аб тым, што ў хуткім часе ўсе стужкі давядзецца глядзець толькі "ў акуларах", не выпадае. Па-першае, стэрэакіно на плёнцы існавала з канца 50-х гадоў мінулага стагоддзя і шырока распаўсюджаным так і не стала. Па-другое, нават з пераходам "на лічбу" ды звязаным з гэтым імклівым развіццём камп'ютарных спецафектаў кінематаграфістам яшчэ патрабуецца час, каб засвоіць новыя тэхнічныя магчымасці. А па-трэцяе...

— Як тое ні падацца дзіўным, далёка не ўсім глядачам падабаецца стэрэакіно, — упэўнены Аляксандр Лаўрыненка, генеральны дырэктар КУП "Гомельскі навідапракат". — Хтосьці прывык да звычайнай "карцінкі", камусьці проста не падабаецца дзве гадзіны знаходзіцца ў акуларах. Лічу, звычайнае кіно пакуль вельмі рана спісваць у музей, як і праекцыйнае абсталяванне, разлічанае на кінаплёнку. Пагадзіцеся, розніца паміж якасцю праекцыі з кінаплёнкі і лічбавага праектара такая ж самая, як

Калі і дзе найперш кінапаказ мадэрнізуецца праз 3D?

Які "ключык" адкрые "лічбавы" чамаданчык?

паміж вінлавым і лічбавым дыскам: аналагавы паказ гарантуе куды большае эмацыйнае ўздзеянне, а для мастацтва апошні момант вельмі важны. У Гомелі з поспехам працуе кінатэатр "Кастрычнік", абсталяваны лічбавай 3D-сістэмай, але спяшца пераводзіць усе кінатэатры на стэрэасістэму немэтазгодна. У тым ліку таму, што акупляецца лічбавае абсталяванне ў лепшым выпадку праз пяць — сем гадоў, але ж апрача праектараў патрабуецца ўклацца грошы і ў рамонт будынкаў кінатэатраў, устанавіваць у глядзельных залах новыя, больш зручныя крэслы. Дзякаваць богу, дзяржава падтрымлівае кінапракат — без дзяржаўных грошай праводзіць мадэрнізацыю кінасеткі нам было проста немагчыма. Пра гэта сведчыць і няўдалы вопыт прыватнага інвестара, які спрабаваў адкрыць кінатэатр у адным з раёнаў Гомеля. Тым не менш, кінатэатры карыстаюцца ўсё большай цікавасцю публікі, прычым не толькі ў абласным цэнтры, але на іх пераабсталяванне патрэбны вялікія грошы...

Дарэчы, статыстыка сведчыць, што глядач паступова страчвае энтузіязм наконт стэрэакіно. А вось што да лічбавых праектараў, то, відавочна, ставіць іх усё роўна давядзецца.

— Устаноўцы лічбавых праектараў альтэрнатывы няма, хоць і вельмі шкада плёнчага абсталявання: яно ў нас самае сучаснае і ўсталявана ў апошнія гады, — сцвярджае генеральны дырэктар УП "Кінавідапракат" Мінгарвынакама Васіль Коктыш. — Аднак кінатэатры могуць быць канкурэнтаздольнымі толькі пры ўмове адначасовага прэм'ер стужак разам з усім светам. На бягучы год мы запланавалі ўстаноўку лічбавых праектараў у шасці кіназалах сталіцы, у тым ліку ў самым вялікім кінатэатры — "Кастрычнік", дзе, праўда, "лічба" будзе без "стэрэа". Зразумела, фінансава гэта зрабіць няпроста. Але...

Ключ без права перадачы

Як сведчаць тэхнічныя спецыялісты, лічбавае кіно мае шэраг пераваг перад традыцыйнай плёнкай 35-міліметраў, якая па сёння шырока вы-

карыстоўваецца ў кінатэатрах усяго свету, хаця яно захоўвае ўсе перавагі апошняга. Якасць праекцыі ў лічбавым кінатэатры і праз колькі тыдняў застаецца такой жа высокай, як у дзень прэм'еры, у адрозненне ад кінаплёнкі, якая зношваецца. У цэлым, лічбавая тэхналогія кінапаказу з'яўляецца больш мабільнай і эканамічнай у параўнанні з "плёнчанай". Пераход кінатэатраў на "лічбу" дазваляе атпымізаваць працу персаналу: кінапаказам лічбавага мультыплексу можа кіраваць усяго адзін спецыяліст. Лічбавыя фільмакопіі прасцей перасылаць, паколькі дыскавы наакупляльнік (так званы HDD) са стужкай змяшчаецца ў невялікім чамаданчыку замест грувасткіх яўфаў з плёнкай. Прычым ужо сёння існуе магчымасць атрымліваць фільмы праз Інтэрнэт, што вельмі эканоміць час на дастаўку. Яшчэ ў большым выйгрышы апынуліся дыстрыб'ютарскія кампаніі: друк фільмакопій аплатаваць менавіта яны, а сабекошт адной карціны на плёнцы — мінімум 1 — 1,5 тысячы долараў. Калі ўлічыць, што колькасць копіяў з рускамоўным дубляжом або субцітрамі, якія выпускаюцца кожны тыдзень, складае ад некалькіх дзясяткаў да амаль 1,5 тысячы, то для дыстрыб'ютараў эканомія — дзясяткі мільёнаў долараў у год.

Тым не менш, свае мінусы ёсць і ў лічбавых копіях. Справа ў тым, што яны разлічаны на паказ у канкрэтных кінатэатрах у дакладна вызначаны тэрміны. Каб такая копія пачала дзейнічаць, трэба ў дакладна вызначаны час увесці індывідуальны пароль, які па электроннай пошце дасылае дыстрыб'ютар. Калі аплатаваць пракатам тэрмін дзеяння пароля закончаецца, то дэманстраваць стужку ўжо нельга.

Паказальны выпадак адбыўся на мінулагаднім фестывалі "Лістапад", калі адну з конкурсных карцін удалося "распакаваць" літаральна за колькі хвілін перад паказам: дыстрыб'ютар дастаў няправільны пароль, і давялося ў запарыць тэлефанаваць у Маскву, каб атрымаць новы. Але ў звычайных, нефестывальных, умовах сістэма пароляў на лічбавых копіях таксама мае свае недахопы.

— У адрозненне ад сталічных пракатчыкаў, мы адразу набываем кінакопію стужкі, а потым маем магчымасць паказаць яе неабмежаваную колькасць разоў, перавозячы з раёна ў раён, — распавядае Аляксандр Лаўрыненка. — Лічбавую копію "перавезці" ўжо немагчыма: трэба ўзгадняць з дыстрыб'ютарамі час і месца паказаў, ізноў плаціць грошы за новы пароль... Пагадзіцеся, для рэгіянальных пракатчыкаў гэта вельмі няручна і нявыгадна, тым больш, што кошт пароля практычна роўны кошту фільмакопіі... Здаецца, дыстрыб'ютары павінны разумець наша становішча і не губляць нават тыя адносна невялікія касавыя зборы, што яны атрымліваюць ад паказаў у беларускіх кінатэатрах. Але замежныя кампаніі вельмі цяжка пераканаць у тым, што маеш рацыю...

устаноўкі, а таксама мэтазгоднасць набыцця ў кінатэатры абсталявання для 3D-кінапаказу...

Як паведамілі ў Дэпартаменце па кінематаграфіі, у дадзены момант разглядаецца магчымасць долевага фінансавання ўстаноўкі лічбавага абсталявання з рэспубліканскага і мясцовых бюджэтаў. Плануецца таксама прыцягненне пазабюджэтных крыніц фінансавання.

Зразумела, кошт новага абсталявання непазбежна адаб'ецца і на кошыце білетаў. Але ва ўмовах лібералізацыі эканомікі, лічаць у Дэпартаменце кінематаграфіі, кантраляваць кошты на білеты ў кіно на рэспубліканскім узроўні немэтазгодна, таму ў дзяржаўных кінатэатрах кошт будзе вызначацца мясцовымі органамі дзяржаўнага кіравання.

Дзяржаўнае бачанне "лічбы"

Між тым, лічбавая праекцыя ў беларускіх кіназалах — ужо дзень сённяшні. Як паведамілі карэспандэнту "К" у Дэпартаменце па кінематаграфіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, у краіне налічваецца дзесць лічбавых кінатэатраў, якія ўваходзяць у структуру дзяржаўных пракатных арганізацый, яшчэ пяць кінатэатраў эксплуатаюць прыватныя кампаніі. Мерапрыемствамі Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады запланаваны набыццё і ўстаноўка лічбавых праектараў, кінапраекцыйнага, гукавога ды іншага абсталявання для кінатэатраў і іншых месцаў паказу стужак. Усяго праграмай прадугледжана правядзенне дадзеных работ у 96 месцах кінапаказу. З мясцовых бюджэтаў на выкананне запланаванага плануецца выдаткаваць больш за 70 мільярдаў рублёў. Усяго ж прыкладны кошт аснашчэння кінатэатраў і дамоў культуры лічбавым абсталяваннем для паказу стужак складзе больш за 200 мільярдаў. Супастаўнымі акажуцца выдаткі на стварэнне неабходных умоў эксплуатацыі дадзенага абсталявання і прывядзення месцаў паказу ў адпаведнасць з сучаснымі патрабаваннямі.

— Мадэрнізацыя кінатэатраў уяўляе з сябе сур'ёзную праблему для кінаіндустрыі, паколькі ўкараненне новых тэхналогій звязана з вялікімі расходамі — як на набыццё і ўстаноўку абсталявання, так і на прывядзенне ў адпаведны стан месцаў кінапаказу, — паведаміў "К" намеснік начальніка ўпраўлення рэгістрацыі і класіфікацыі кінапрадукцыі Дэпартаменту па кінематаграфіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Глускер. — Пры планаванні ўсталявання лічбавых праектараў у кожным канкрэтным выпадку будзе разгледжана неабходнасць іх

Не "лічбай" адзінай

Сапраўды, пераход на "лічбу" абяцае кінапракату новыя, раней не бачаныя, магчымасці. Так, за мяжой ужо існуе паспяхова практыка правядзення прамых трансляцый оперных спектакляў або спартыўных мерапрыемстваў праз спадарожнікавую сувязь. Таму не здзіўляйцеся, калі неўзабаве ўбачыце на кінатэатры ў сваім горадзе рэкламу Алімпійскіх гульняў.

Але, каб кіно і надалей заставалася адным з самых даступных і карысных спосабаў баўлення вольнага часу, патрэбны настольныя высілки па падборы якаснага рэпертуару, прывядзенні будынкаў і залаў кінатэатраў да зручнага, сучаснага выгляду, абнаўленні праекцыйнай тэхнікі.

— Я лічу, што самы вялікі радок выдаткаў — фільмафонд, тыя стужкі, якія кінатэатры здольныя прапанаваць глядачу, — кажа Аляксандр Лаўрыненка, — хоць, канешне ж, трэба развіваць інфраструктуру саміх кінатэатраў, розных сэрвісаў на іх базе, пунктаў грамадскага харчавання і гэтак далей...

— Пospex "Кіева" — не толькі ў лічбе і 3D, — падтрымлівае кіраўніка Гомельскага абласнога кінапракату Валянціна Жорава. — Гледача прываблівае і наш вялікі экран, і вялікая адлегласць паміж радамі крэслаў, а таксама магчымасць зручна прыпаркаваць аўтамабіль побач з кінатэатрам ды буфет з рознабаковым меню. Толькі такі паўнаватасны "набор" забяспечвае глядачу камфорт, а кінатэатру — прыбытак...

Дарэчы, як паведамілі "К" у Дэпартаменце па кінематаграфіі, пілотны праект па пераводзе айчынных стужак у лічбавы фармат і іх паказы ў лічбавых кінатэатрах краіны плануецца Нацыянальнай кінастудыяй ажыццявіць ужо сёлета...

Антон СІДАРЭНКА



Днямі Гродзенская філармонія адзначыла юбілей — чвэрць стагоддзя! Але гэтая дата сталася не толькі падвядзеннем вынікаў, але і новым пунктам адліку: неўзабаве філармонія зачыніцца на рамонт, каб праз час адкрыцца ўжо адноўленай. І ў ёй з'явіцца новыя калектывы і салісты!

Рэканструкцыя і капітальны рамонт будуць доўжыцца некалькі гадоў, і філармонія набудзе непазнавальны знешні выгляд, прыгожы ўтульны інтэр'ер, а галоўнае — глядзельную залу на тысячы месцаў. Пакуль жа, пасля яшчэ некалькіх канцэртаў у цяперашнім памяшканні, выступленні будуць перанесены на сцэнічныя пляцоўкі горада і вобласці, у іншыя гарады рэспублікі і, вядома ж, у аграгарадкі. Бо нам ёсць што паказаць!



Любоў і любата

Як "Пікавая дама" трапіла ў суседзі да "Алека"

15 лютага Беларускае дзяржаўнае акадэмічнае музычнае тэатр прадставіць на паўканцэртную прэм'еру оперы "Алека" С.Рахманінава. Музыкальная прэзентацыя гэтай праграмы, куды ўвойдуць таксама раманы кампазітара, адбылася на адкрыцці персанальнай выстаўкі "Сцэнічная праца" Любові Сідзельнікавай, якая шмат гадоў з'яўляецца мастаком-пастаноўшчыкам тэатра, а пэўны час была яго галоўным мастаком.

даўжыня спадніцы і нават узровень ліній таліі залежаць у яе не толькі ад эстэтыкі спектакля, але і ад схільнасцей канкрэтных выканаўцаў".

Нават добра ведаючы пастанойкі Любові Сідзельнікавай, у тым ліку ў нашым Вялікім тэатры (дарэчы, за балет "Марная перасцярога" яна стала пераможцам Першага Беларускага трыенале дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і плаката), у купалаўцаў, у многіх іншых тэатрах і студыях, на выстаўцы ёсць чаму падзівіцца. Ці ўсім, да прыкладу, давялося паглядзець яе "Пікавую даму" ў Сербіі?



У адной з залаў Дзяржаўнага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі глядачоў утульна акружылі эскізы, макеты, касцюмы. Паглядзець некаторыя з іх "жывцом" можна было і на артыстах тэатра, якія замест "дэманстрацыі мод" прапанавалі канцэртнае выступленне. Вельмі ўразіла сукенка-трансформер Кацярыны Дзегцяровай: рыхтуючыся да міжнароднага конкурсу, спявачка звярнула да найскладанай сцэны з замежнага мюзікла, і Любоў Аццябрэнаўна дапамагла ёй спалучыць душэўныя ваганні гераіні з відэвізнымі спецефектамі. Увогуле ж, мастачцы ўдаецца паяднаць галоўнае: пастановачныя фантазіі і асаблівае зачараванне прыгажосцю, ад якой, бывае, ажно дух захоплівае. А тое, наколькі камфортна пачуваць сябе ў яе сцэнічных строях, шчыра і эмацыйна выказала салістка Лідзія Кузьміцкая: "Яна ўлічвае жаночую псіхалогію, таму колеравая гама,

— Оперу Чайкоўскага, — распавяла мастачка, — ставіла летась беларуская творчая група: дырыжорам выступіў Аляксандр Анісімаў, рэжысёрам — Алег Мельнікаў. Салістамі ж былі запрошаны сусветныя зоркі. Доўга думалі, як зрабіць сцэну з прывідам Графіні. Я прапанавала вялізныя люстэркі, у адным з якіх яна як бы адбіваецца. А на снежань у мяне прыпалі ажно чатыры прэм'еры: "Шаўкунок", "Чароўны гадзінік..." і "Навагодняе кабарэ" ў нашым тэатры, "Марозка" — у Казахстане. Дарэчы, над апошнім спектаклем працавалі яшчэ двое нашых: Сусанна Цырук і Алена Дзмітрыева-Лаўрыновіч. А ў жніўні нас ізноў запрасілі ў Карагандзінскі акадэмічны тэатр музычнай камедыі: будзем ставіць там аперэту "Капляш Напалеона".



На здымках: работы Любові Сідзельнікавай, прадстаўленыя ў Дзяржаўным музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры.

Grodno open: філарманічныя дваццаць пяць

Менавіта Гродна ў свой час стала месцам нараджэння гурта сучаснай харэаграфіі "ТАД" — аднаго з першых такіх філарманічных калектываў не толькі ў Беларусі, але і на ўсёй постсавецкай прасторы. Гэты калектыв на чале з Дзмітрыем Куракулавым мае ўласны творчы почырк, адметную танцавальную лексіку, стаў пастаянным і паспяховым удзельнікам Міжнародных фестываляў сучаснай харэаграфіі ў Віцебску ды многіх прэстыжных замежных імпрэз.

станяных канцэртаў, выкладання, напісання новых твораў і падручнікаў, ён выступіў арганізатарам і мастацкім кіраўніком абласнога Адкрытага фестывалю-конкурсу "Пяе над Гародняй гітара", які праводзіўся на мяжы 1990 — 2000-х.

Больш як дзесяць гадоў нашаму эстрадна-сімфанічнаму аркестру пад кіраўніцтвам Барыса Мягкова. Калектыв ахапіў і такія сферы, як джазавая і лацінаамерыканская музыка. Ён удзельнічае ў фестывалі "Grodno Jazz", су-

праваджае міжнародныя турніры па спартыўных танцах: "Grodno open", у таксама ў Маскве, Санкт-Пецярбургу, Рызе, некалькіх гарадах Польшчы. А пачалося асваенне гэтай нішы з Клуба спартыўнага танца "Грацыя" на чале з Анжалікай Рамановіч, які таксама працуе на базе нашай філармоніі.

Сваіх прыхільнікаў маюць інструментальны ансамбль "Медыум" і яго саліст Аляксандр Валынскі, скрыпнічна-фартэп'яны дуэт Вячаслава Панькова і Ларысы Мяркулавай, вакалісты Ала Аўдзейчык, Галіна Рудагіна, Аляксандр Казакевіч. Працуе ў нас і прадюсарскі цэнтр па падрыхтоўцы спевакоў, якім кіруе Наталля Клімовіч. На жаль, заўчасна пайшоў з жыцця лаўрэат маскоўскай "Рамансіяды" і іншых конкурсаў Аляксандр Звяровіч...

А вось наш "аднагодак" — ансамбль песні, музыкі і танца "Белыя Росы", якім сёння кіруе заслужаная артыстка Беларусі Вера Чычына, з філарманічнага калектыву ператварыўся ў самастойную ўстанову культуры. Затое ў нашых планах — стварэнне не яго "клона", а новага ансамбля, які адлюстроўваў бы багатую песенна-танцавальную культуру Панямоння. Спадзяёмся, будзе ў нас і фартэп'яны дуэт, і маладыя эстрадныя, оперныя спевакі. Так што новая зала прыйдзеца акурат да часу!..

Людміла ЛЕБЕДЗЬ, мастацкі кіраўнік Гродзенскай абласной філармоніі
На здымках: гурт сучаснай харэаграфіі "ТАД"; ансамбль песні, музыкі і танца "Белыя Росы".



Іспанія па-магілёўску

Сімфанічным аўтарскім канцэртам у Магілёўскім абласным палацы культуры адзначыў 45-годдзе творчай дзейнасці вядомага кампазітара Уладзіміра Браілоўскага.

Яго творы гучалі ў выкананні сімфанічнага аркестра і хору Магілёўскай гарадской капэлы на чале з Сяргеем Лішчанкам, да якіх далучаліся салісты. А з уступным словам пра юбіляра прыехаў выступіць народны артыст СССР і Беларусі, старшыня Саюза кампазітараў краіны Ігар Лучанок. З шчырай прыязнасцю і захапленнем публіка прымала кожны нумар: і песні, прысвечаныя Магілёву, якія абрамлялі вечарыну, і сур'ёзныя акадэмічныя партытуры розных гадоў.

Удала складзеная праграма чарговы раз падкрэсліла не толькі багатую меладыійную адоранасць Браілоўскага, але і яго высокі кампазітарскі прафесіяналізм. Почырк майстра адчуваўся ў пабудове фактуры, развіцці і цэласнасці музычнай тканіны, асабліва ярка — у аркестроўцы. Традыцыйна аддачы перавагу струнным, з усёй разнастайнасцю іх штрыхавой тэхнікі, ён удава збірае духавыя то ў харальныя гронкі-суквецці, то ў повязі сольных гуканняў-перазоваў — і "запраўляе" музычную "страву" ўдарнымі, не сапсаваўшы смак ніводнага са складнікаў. Няма "рарытэтных" кастаньёт? Пры ўмелым раскладзе іх замяніць каробачка, чалесту — "званочкавае" гучанне раяля. Дый звычайны трохвугольнік, калі не "лупцаваць" яго штотакт, можа стаць "сапраўдным чараўніцтвам".

Дарэчы, паводле сваёй першай спецыяльнасці Уладзімір Браілоўскі — валтарніст. У гады навучання ў Маскоўскай кансерваторыі ён паспеў пайграць на гэтым інструменце ў некалькіх вядучых калектывах Масквы. А прыехаўшы ў Магілёў, у 1980-я стаў першым выканаўцам свайго Канцэрта для валторны з аркестрам. Сапраўднай знаходкай для горада можа лічыцца і цяперашні саліст гэтага твора — нядаўні выпускнік Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Айгэр Максіс, які адначасова працуе ў некалькіх калектывах Магілёва.

Нечаканым для многіх было ўключэнне ў аўтарскую вечарыну "чужога" твора — кантаты "Хвала табе, Госпадзі!" Аліны



Безенсон. Юбіляр зрабіў аркестравую рэдакцыю гэтай колішняй дыпломнай працы, прызначанай у арыгінале для хору, органа і ударных.

Ды ўсё ж галоўным адкрыццём вечарыны стала "Іспанская соіта", напісаная Браілоўскім на аснове яго музыкі да тамтэйшага драмсспектакля, што даволі хутка сышоў са сцэны. Апошнія нотныя лісты новага твора музыканты атрымалі літаральна за некалькі гадзін да канцэрта. Але за пульт устаў сам аўтар — і выкананне забурліла паўднёвым запалам. Гэты твор — адзін з найлепшых "партрэтаў" іспанскай музыкі, і не толькі ў Беларусі. Напісаны з харэмай баскаў, стаянскай шчодрасцю, дасціпным беларускім гумарам і элементамі пародыі на штამпы ўвасаблення "іспанскага духу", ён мог бы ўпрыгожыць любы канцэрт, у тым ліку ў замежжы. Невыпадкова мастацкі кіраўнік капэлы "Санорус" Аляксей Шут падзяліўся ідэяй правесці вечар Уладзіміра Браілоўскага ў Мінску.

Фота Алега ФАЙНЦКАГА

26 студзеня юбілейны дзень нараджэння адзначыла народная артыстка Беларусі Святлана Акружная. Для паказу ў святочны вечар артыстка выбрала спектакль "Бацька" Аўгуста Стрындберга, пастаўлены заслужаным дзеячам мастацтваў Рэспублікі Беларусь Віталём Баркоўскім. І п'еса была ўключана ў рэпертуар Коласаўскага тэатра па яе прапанове.

Больш за тое: Святлана Арцёмаўна разам з Саламонам Казіміроўскім (галоўны рэжысёр Тэатра імя Якуба Коласа ў 1967 — 1976 гадах), які на той час жыў у Стасгольме, правяла вялікую папярэднюю работу. У шведскай сталіцы праходзіць штогадовы паказ спектакляў паводле п'ес Стрындберга. Менавіта з надзеяй трапіць на прэстыжны Міжнародны фестываль ствараўся гэты спектакль. Спадзяёмся, тое яшчэ наперадзе. А пакуль за ўвасабленне вобраза Лауры ў пастаноўцы "Бацька" Святлана Акружная атрымала дыплом і прыз "За лепшую жаночую ролю" на Міжнародным фестывалі "Белая вежа" ў Брэсце. Спектакль з поспехам прайшоў на Міжнародным тэатральным фестывалі ў турэцкім Трабзоне.

Віцебскія глядачы сабраліся на святочны вечар, каб яшчэ раз засведчыць сваю любоў да таленавітай актрысы, гераічнай маці (Акружная ўзнагароджана прэміяй "За мацярынскую мужнасць" імя З.Тусналобай-Марчанка), актыўнага грамадскага дзеяча.

Віншаванне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі зачытаў першы намеснік міністра культуры краіны Уладзі-



Марлен? Лаура? Святлана!

мір Карачэўскі. Затым ён уручыў артыстку Падзяку Прэм'ер-міністра Міхаіла Мясніковіча за шматгадовае самаадданне служэнне беларускаму тэатру.

Старшыня Віцебскай абласной арганізацыі грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз

жанчын", намеснік начальніка ўпраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Ларыса Аленская падзякавала Святлане Акружной за актыўнае садзейнічанне арганізацыі, якая 20 студзеня адзначыла 20-годдзе з дня заснавання, і ўручыла артыстцы падзяку

губернатара, а таксама граматы ўпраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама. Начальнік аддзела культуры Віцебскага гарвыканкама Наталля Шыянок выйшла на сцэну з найвышэйшай гарадской ўзнагародай — граматай Віцебскага гарвыканкама. Генеральны сакратар грамадскага аб'яднання Таварыства Чырвонага Крыжа Віктар Калбанаў гэтым вечарам адмыслова прыехаў у Віцебск, каб уручыць Святлане Акружной найвышэйшую ўзнагароду сваёй арганізацыі — нагрудны знак "За служэнне міласэрнасці".

Віншавалі Святлану Арцёмаўну і ўдзячныя глядачы — прыхільнікі яе таленту. А самыя шчырыя словы ўдзячнасці народная артыстка Беларусі пачула гэтымі днямі ад простых жанчын — салдацкіх маці. Віншаванні на адрас юбіляркі даслалі члены Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу 2008 год Святлана Акружная таксама была сенатарам, старшыня Праўлення Нацыянальнага банка Беларусі Надзея Ермакова, прадстаўнікі Беларускага саюза літаратурна-мастацкіх крытыкаў. Вельмі цёплыя словы пачула актрыса ад калег на чале са старшынёй Віцебскай арганізацыі Беларуска-

Мінчонка "Марлен... Марлен...". П'еса напісана пра Марлен Дзітрых, а прысвечана — народнай артыстцы Беларусі Святлане Акружной. Спектакль паставіў знакаміты беларускі рэжысёр Мікалай Пінігін. Цягам усёй віншавальнай часткі вечара гучала цудоўная музыка з "Марлен... Марлен...". І калі Святлана Акружная звярнула да глядача ў фінале, кожны прыгадаў яе зорныя ролі, а яна, актрыса ад Бога, падзякавала за тое, што мае гонар усё сваё жыццё займацца любімай справай...

Дарэчы, напярэдадні юбілею артысткі Віцебская абласная бібліятэка імя У.Леніна зрабіла Святлане Акружной свой падарунак — біябібліяграфічны даведнік і шэсць дыскаў з фотаздымкамі юбіляркі. Прэзентацыя даведніка адбылася ў абласной бібліятэцы 12 студзеня (трэба зазначыць, што пра жыццё і творчасць знакамітай народнай артысткі выйшла больш за сто публікацый у перыядычных выданнях). Прадмовы да яго напісаны драматургам Аляксеем Дударавым і рэжысёрам Рыдам Таліпавым. У 2003 годзе была выдадзена кніга "Жыццё пражыць — і толькі б сэрца не разбілася". Цяпер жа Святлана Акружная збірае матэрыялы для

новага аўтабіяграфічнага выдання. І — рыхтуецца да бенефісу, які запланаваны на кастрычнік бягучага года. Будзем чакаць!..

**Святлана ДАШКЕВІЧ,
кіраўнік літаратурнай часткі НАДТ
імя Якуба КОЛАСА
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Бадай, ніхто з шараговых глядачоў не задумваецца над тым фактам, што сучасны дакументальны экран, у тым ліку беларускі, у значнай ступені скіраваны ў мінулае. Так, гістарычная тэматыка карыстаецца вялікім попытам не толькі ў так званых мэтавых аўдыторыях — навучэнцаў і вузкіх спецыялістаў, — але і ў самых шырокіх колах глядачоў, раней "у сімплаты" да гістарычнага жанру не заўважаных. Упэўніцца ў тым вельмі лёгка: дастаткова разгарнуць тэлевізійную праграму любога айчынага канала — перадачы, прысвечаныя "загадкамі гісторыі", займаюць у ёй пачэснае месца. Сярод выпворцаў гістарычнай дакументалістыкі ёсць свае "лідары" і свае "аўтсайдары". Мінным летам "К" пісала пра станоўчы прыклад стварэння тэлевізійнага цыкла, прысвечанага "белым плямам" айчынай гісторыі — "Адваротны адлік", што выходзіць на канале "АНТ" "Майстэрняй Уладзіміра Бокуна". Гэтым разам прапануем звярнуць увагу на некаторыя новыя стужкі "Беларускага відэацэнтра", прысвечаныя знакавым з'явам, падзеям і постацям айчынай гісторыі. Выпушчаныя ў свет напрыканцы 2011-га, гэтыя фільмы аб'яднаны імкненнем іх аўтараў зрабіць сваё кіно непадобным на шараговую прадукцыю, якую звычайна прапануюць тэлеканалы.

Эксперымент па "ажыўленні" класіка

Каб быць паспяховай, сучасная дакументальная гістарычная карціна павінна адпавядаць як мінімум тром крытэрыям. Па-першае, быць змястоўнай, прапаноўваць выключна праўдзівую інфармацыю і гістарычныя дакументы, па-другое — прывабнай, цікавай і зразумелай для сучаснага глядача, "разбэшчанага" сучасным тэлевізійным прадуктам, і па-трэцяе — мець пэўную мастацкую вартасць, бо менавіта апошняе і адрознівае твор кінамастацтва ад звычайнага журналісцкага даследавання.

"Белвідэацэнтр" традыцыйна надае гістарычнай тэматыцы асабліваю ўвагу. Гэтая ўстанова за два дзесяцігоддзі сваёй дзейнасці адзначылася шэрагам стужак пра знакавыя постаці і ярковыя падзеі айчынай гісторыі ды культуры. У сваіх новых карцінах аўтары БВЦ звяртаюцца да тэм і асоб, якія неаднойчы з'яўляліся на экране, але кінамастацкая інтэрпрэтацыя іхніх лёсаў і па сёння пакідае жадаць лепшага. Чаму ж? Паспрабуем разабрацца.

120-годдзе з дня нараджэння класіка нацыянальнай літаратуры Максіма Багдановіча стала адной з прыкметных культурных падзей мінулага года. Стужка "Максім Багдановіч. Зорны шлях" — чарговая спроба прадставіць на экране постаць аднаго з заснавальнікаў сучаснай беларускай літаратуры.

Стваральнікі біяграфій традыцыйна сутыкаюцца з праблемай недахопу экраннага часу. Звычайна з гэтай прычыны ў фільм трапляюць толькі найбольш значныя моманты жыцця герояў, а пра астатнія аўтары вымушаны выказвацца вельмі сціпла або наогул абмінаць. З асобай Максіма Багдановіча, біяграфія якога вядомая, бадай, кожнаму беларусу, у гэтым плане куды цяжэй: знайсці нешта новае, зусім не вядомае глядачу, у яго жыцці і творчасці сёння не так проста. Сцэнарыст Аляксандр Чарнушэвіч і рэжысёр Андрэй Леўчык скарысталіся сваім правам на інтэрпрэтацыю і паспрабавалі ператварыць біяграфічны нарыс у паэтычнае, насычанае вобразамі аўтарскае выказванне.



Вымярэнні дак-кіно

Новыя стужкі "Беларускага відэацэнтра": гісторыя з загадкамі і без іх. Частка I

Іх стужка — цікавая спроба прадойжыць рамантычную трактоўку вобраза Максіма Багдановіча менавіта як нацыянальнага Песняра. 26-хвілінная карціна амаль цалкам пабудавана на яркіх візуальных метафарах, вельмі дарэчных у дачыненні да асобы паэта. Падзеі стогадовай даўніны і наш час аб'яднаны ў стужцы постаццю самога Багдановіча, каго ўвасабляе актёр Арцём Курань. Адначасова ён іграе ролю юнака, які разам з равеснікамі прыходзіць да помніка Максіму Багдановічу ў Мінску і чытае яго вершы ля г'едэстала. Біяграфічную лінію ў стужцы вядзе віртуальны дыялог паміж самім Багдановічам і яго бацькам Адамам Ягоравічам (актёр Міхаіл Шырубек), што, паводле смелай задумкі аўтараў, адбываецца ў наш час. Багдановіч-ста-

га саюза тэатральных дзеячаў, заслужанай артысткай краіны Таццянай Ліхачовай...

А тэатральная дзея пачыналася з жартоўнага актёрскага нумара, для падрыхтоўкі якога артысты Галіна Букаціна і Юрась Цвірка скарысталі ўрыўкі з п'есы Дзмітрыя

юнаком, рамантыкам. Арцём Курань, дарэчы, знешне не надта падобны на паэта з фотаздымкаў, але што да падабенства створанага ім вобраза, унутранага, эмацыйнага — стопрацэнтнае супадзенне.

Паказаная ў стужцы драма Багдановічаў — у сутыкненні светапоглядаў рамантыка-сына, які ўзнёсла верыць у ідэі нацыянальнага адраджэння, і расчараванага прагматыка-бацькі. Розніца іх падкрэсліваецца мовай персанажаў: калі сын гаворыць па-беларуску, то бацька — па-руску...

Яшчэ адным трапным вобразам становіцца збіральны партрэт беларускага народа, што дэманструецца праз рэверсіўную падачу кінахронікі, прычым яе візуальны рад таксама падаецца ў адваротным кірунку, дзякуючы чаму на свет з'яўляецца трапная метафара, якая стварае вельмі моцнае ўражанне. Удалым у стужцы Аляксандра Чарнушэвіча і Андрэя Леўчыка з'яўляецца і закадравае чытанне вершаў Максіма Багдановіча: хрэстаматыійныя творы ў пазбаўленым пафасным інтанацыйным варыянце выканання Аляксандра Падабеда гучаць вельмі актуальна, успрымаюцца як творы сучасніка.

Створаная ў паэтычна-рамантычным рэчышчы стужка "Максім Багдановіч. Зорны шлях" вылучаецца пэўнай эклектыкай, некаторыя рашэнні, прапанаваныя яе аўтарамі, успрымаюцца на ўзроўні штамплаў кінадакументалістыкі, але эксперымент па "ажыўленні" класіка ў дадзеным выпадку можна лічыць удалым, бо галоўная мэта такіх фільмаў — абудзіць ці аднавіць цікавасць глядача да творчасці вядомых са школьнай праграмы пісьменнікаў.

(Працяг будзе.)

Антон СІДАРЭНКА

На здымку: заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Аляксандр Падабед агучыў вершы класіка ў фільме "Максім Багдановіч. Зорны шлях".



Фрагмент экспазіцыі.

Форма свяцільніка значэння не мае!

У пошуках персанальнага гарышча

У галерэі "Акадэмія" Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў завяршылася выстаўка "Лесвіца на гарышча" — сумесны праект двух сучасных мінскіх творцаў: Віктара Зайцава, што прадставіў свае жывапісныя работы за апошнія дзесяць гадоў, і Аляксандра Балдакова, аўтарству якога належаць усе змешчаныя ў экспазіцыі аб'екты і інсталяцыі.

На першы погляд, падзеца незвычайным менавіта тое, што экспаненты як бы памяняліся месцамі: Віктар, архітэктар па адукацыі і прызначэнні, працуе з маляўнічай плоскасцю, а Аляксандр, мастак і сё-

летні выпускнік Акадэміі мастацтваў, — з прастораў. Але мы жывём у XXI стагоддзі і ведаем: творчасць — сінтэтычная рэч, што можа праяўляцца ў якіх заўгодна галінах, ці нават на іх межах. Калі

сапраўднае мастацтва — гэта разнавіднасць святла, то, перафразуючы Жана Както, форма свяцільніка не мае асаблівага значэння. Важныя інтэнсіўнасць і яркасць асвятлення — вартасці, што, безумоўна, прысутнічаюць у творах абодвух аўтараў.

Наведвальнік выстаўкі знойдзе шэраг метафараўных лесвічных прыступак — вобразаў, эмоцый ці гісторый, якія вядуць "прэч ад гэтага свету" — угору, — за межы звычайнай рэ-

альнасці. Бо "...Гарышча" Віктара і Аляксандра — захапляльная і непрадказальная прастора ля самага даху, пра існаванне якой не здагадаешся, знаходзячыся на ўзроўні зямлі. У візуальна-прасторавай канструкцыі, выбудаванай імі ў белым галерэйным кубе, сапраўды прысутнічае шмат чаго лесвічнага: сістэмнасць, структурнасць, складзенасць з суразмерных модуляў-твораў-пралётаў. Мастакоў аб'ядноўвае прасты — прамавугольны — фармат арт-аб'ектаў, іх рытм — сугучны рытму сэрца, змене дня і ночы, крокам па прыступках, якія заціхаюць недзе наверх...

Імпануе тое, што творы Віктара і Аляксандра, з аднаго боку, не капіруюць (ці не імкнуцца капіраваць) рэчаіснасць, а з іншага — не павучаюць, ні да чаго не заклікаюць, нічога не навязваюць — словам, не эксплуатаюць модныя ідэі і кантэксты.

Выстаўленыя работы, насамрэч, вельмі розныя: творы Віктара — непасрэдныя, эмацыйныя, насычаныя колерам; Аляксандра — наадварот, нават мінімалістычныя паводле ўжытых выяўленчых сродкаў, але, у той жа час, канцэнтраваныя, ёмістыя. Аднак, акрамя відавочных змястоўных сугучаў і агульных модульнасці/рытмічнасці, ёсць яшчэ нешта, што іх аб'ядноўвае: гэта свабода для асабістай інтэрпрэтацыі, якую творцы пакадаюць нам, глядачам.

Павел ВАЙНІЦКІ,
куратар выстаўкі

"Глебайка" ў Вялікім

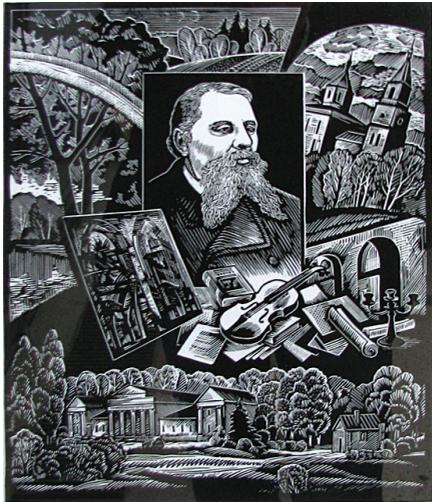
Мінскі дзяржаўны мастацкі каледж імя А.А. Глебава сёлета адзначае 65-годдзе. 27 студзеня ў Камернай зале імя Л.П. Александровіч Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета краіны (менавіта ў памяшканнях тэатра былі арганізаваныя першыя заняткі каледжа) распачала працу юбілейная выстаўка творчых работ навучэнцаў каледжа апошняга дзесяцігоддзя, а таксама адбылася прэзентацыя каталога. У ім прадстаўлены курсавыя і дыпломныя работы, што адлюстроўваюць сучасны стан мастацкай школы.



Фота Юрыя ІВАНОВА

Намеснік дырэктара каледжа па выхаваўчай рабоце Марына Яцкевіч паведаміла "К", што на выстаўцы прадстаўлены самыя разнастайныя па жанрах работы: ад пейзажа да драўлянай скульптуры. Творы захоўваліся цягам дзесяцігоддзя ў метадычным цэнтры ўстановаў і з'яўляюцца, так бы мовіць, характэрнымі ілюстрацыямі мастацкіх здабыткаў і пошукаў моладзі...

Нагадаем, Мінскі мастацкі каледж (раней ён называўся — Мінскае мастацкае вучылішча), заснаваны ў 1947-м, — адна з найстарэйшых і найаўтарытэтных сярэдніх спецыяльных устаноў культуры. Менавіта тут вучыліся народныя мастакі краіны Міхаіл Савіцкі, Георгій Паплаўскі, Арлен Кашкурэвіч, Васіль Шаранговіч, Віктар Грамыка, Май Данцыг, Леанід Шчмялялёў. Менавіта тут у пастаяннае час пачалося фарміраванне нацыянальнай школы выяўленчага мастацтва...



Г.Грак. "Прысвячаецца А.Бартэльсу".

У №№ 1 — 2 за гэты год пад рубрыкай "Вяртанне імёнаў" Барыс Крэпак распавядаў пра незвычайны лёс нашага земляка, выбітнага графіка, карыкатурыста, даследчыка XIX стагоддзя Артура Бартэльса. Узгадаў ён і тое, што на Лагойшчыне — зямлі, непарыўна звязанай з лёсам майстра, — у леташнім кастрычніку прайшоў прысвечаны яму пленэр. Ён быў здзейснены дзякуючы садзейнічанню Лагойскага райвыканкама пры дапамозе Беларускага саюза мастакоў і Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

Вяртанне і праз пленэр

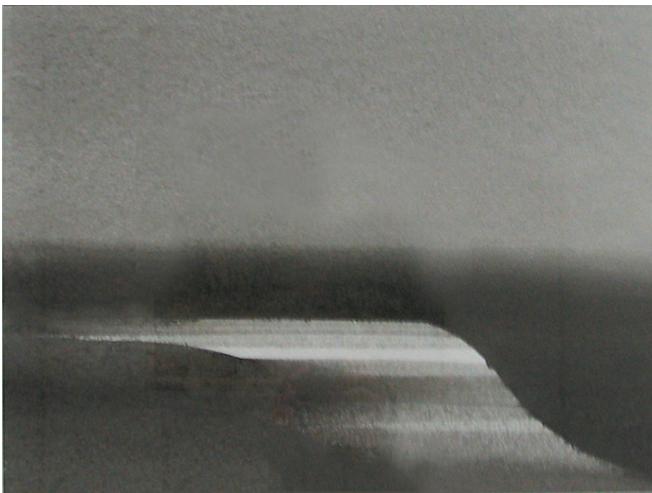
Лагойскімі маршрутамі Артура Бартэльса



В.Касцючэнка. "Святая вада. Лагойская крыніца".

І вось, 18 — 29 студзеня ў Палацы мастацтва працавала выстаўка твораў, напісаных пад час пленэру. Прадстаўленыя ў экспазіцыі работы, у асноўным, адлюстроўваюць багацце прыроды Лагойскай зямлі, а таксама вобразы, звязаныя з творчасцю і лёсам Бартэльса.

Дзесяць мастакоў, якія прынялі ўдзел у вернісажы, — выхадцы з розных куткоў Беларусі, але Лагойшчына натхніла іх на стварэнне візуальнага "гімна" "беларускай Швейцарыі": у ім вельмі шмат зусім розных нот — ад манхтаромных, "ціхіх" акварэлей



В.Паўлавец. 3 серыі "Лагойскія сцэжкі".

Вячаслава Паўлаўца і класічнай "кніжнай" графікі Генадзя Грака да буянства восеньскіх колераў у работах Васіля Касцючэнкі і Аляксандра Кошалева. Варта спадзявацца, што спадару Бартэльсу спадабалася б такая разнастайнасць інтэрпрэтацый улюбёнай Зямлі.

Здаецца, было б добрай традыцыяй ушаноўваць памяць нашых знакамітых у мінулым творцаў прысвячэннямі ад сучасных мастакоў. І, безумоўна, ў любым куточку Беларусі знойдзецца вартая гэтага постаць.

Ф.А.

"Мінгалаба!"

"Мінгалаба!" — пад такой назвай у гродзенскай Галерэі Тызенгаўза прайшла выстаўка Наталлі Ляпкінай. Экспазіцыя адлюстравала уражанні мастацкіх паля наведання ёю М'янмы. Назва выстаўкі перакладаецца як "Добры дзень!".



Н.Ляпкіна. "Мінгалаба!".

Работы, прадстаўленыя творцай, прасякнуты энергічнымі пазітывам, што выпраменьваецца праз вобразы людзей далёкай краіны. Сутнасць аднаго з самых устойлівых мясцовых рытуалаў-звычайу перадаецца ў творы "Танак". Дзея адбыцця ў пакоі і сэнсава канцэнтруецца вакол каробчак на стале, дзе знаходзіцца спецыяльнае рэчыва расліннага паходжання — танак, якім размалёўваюць твар. Са старажытнасці гэтая працэдура, што мае магічна-зацэрагальны сэнс, з'яўляецца абавязковай для ўсіх жанчын, а таксама дзяцей. Адсутнасць такой прыгажосці на твары пры з'яўленні ў публічных месцах у М'янме лічыцца непрыстойнасцю.

Карункі танакі мы бачым на смуглым тварыку дзяўчыныкі на палатне "Школьніца", а яе вялікія бліскучыя вочы, падаецца, убіраюць усю радасць свету...

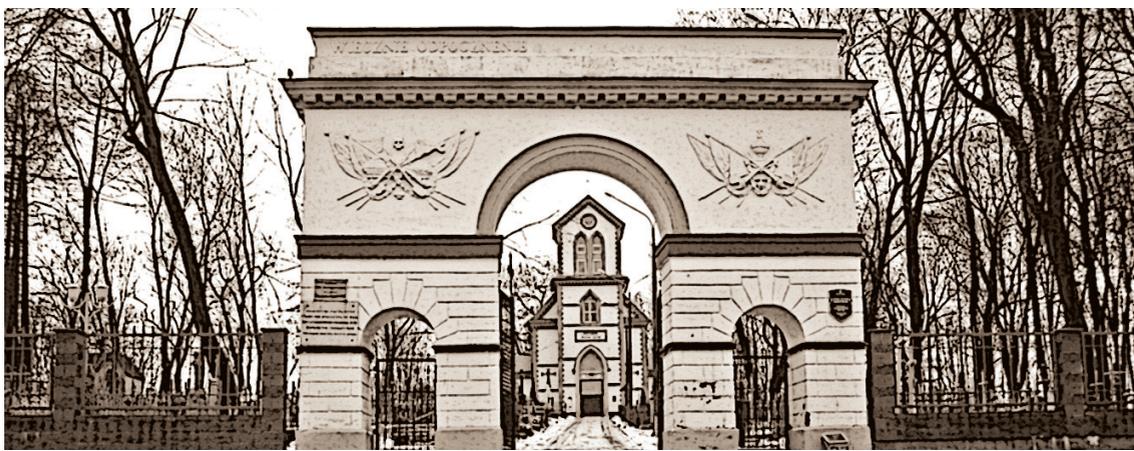
Аўтар пастаралася адкрыць пэўную грань душы гэтага народа, здолела выявіць яго шчырасць, нязмушанасць ва ўзаемаадносінах (работы "Танец", "Нявеста").

У будыйскай краіне свядомасць людзей глыбока прасякнута верай. Таму Наталля не магла абысці ўвагай рэлігійную тэматыку і прадставіла нам стылізаваную выяву аднаго з воблікаў Будды — "Тахтагана", а таксама адзін з храмаў — "Упасахта".

Марына ЗАГІДУЛІНА
Гродна

На электронную скриню рэдакцыі прыйшоў зварот ад грамадскага аб'яднання "Кальварыя". У лісце было выказана хваляванне адносна бліжэйшага лёсу некаторых старых пахаванняў на Кальварыйскіх могілках, а нагодой сталі прымацаваныя да агароджаў шылды "папераджальнага" зместу за "аўтарствам" адміністрацыі гэтага мемарыяльнага месца.

Менавіта яны спарадзілі не абы-які ўсплёск цікавасці грамадскасці ды СМІ да найстарых на сённяшні дзень могілак Мінска. Як засведчыла зусім кароткае "журналісцкае даследаванне" (дзюкоссэ тут папросту непазбежнае!), інфармацыйная нагода была абрана, мабыць, не самая лепшая. Але ўвага да Кальварыі была ў кожным разе цалкам дарэчы. Як, зрэшты, і да старых беларускіх цвінтароў увогуле.



РАЗГОН "СНЕЖНАГА КАМЯКА",

Інтэрпрэтацыя аранжавых шылдаў

Яркія аранжавыя шылды добра праглядаюцца на фоне снежнага покрыва. Агулам такіх узораў дызайну з'явілася каля трыццаці. Іх павесілі, у тым ліку, і на магілах, размешчаных на цэнтральнай алеі, што вядзе ад брамы да касцёла Узвіжання Найсвяцейшага Крыжа.

Кожная з гэтых шылдаў утрымлівае наступны тэкст: "НАПАМІН! Просім вас аднавіць састарэлыя пахавальныя збудаванні. У адваротным выпадку адміністрацыя прадпрыемства будзе абавязана прыняць неабходныя меры ў адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам. (арт. 47 "Правілы захавання месцаў пахавання" № 17/43 ад 28.06.2002 г.). Адміністрацыя".

Рэакцыя на гэты тэкст "неабыякавых мінакоў" была цалкам прадказальнай. Тым больш, далёка не кожнаму грамадзяніну краіны даводзілася штудзіраваць згаданы вышэй "визуально-філіны" падзаконны прававы акт. Менавіта таму змешчаны на шылдачках "месэдж" быў праінтэрпрэтаваны адназначна: магілы, некаторыя з якіх адносяцца яшчэ да XIX стагоддзя, збіраюцца зносіць.

У цяперашняй маразы Кальварыя выглядае бязлюднай. Але ў размешчаным на тэрыторыі могілак касцельчыку штодзень ладзяцца камерныя ды праचувальнае набажэнствы. І таму не дзіва, што менавіта пробашч апошняга Андрэй Бародзіч першым заўважыў згаданыя шылдачкі. Не дзіва і тое, што ён адразу забіў трывогу. Так зрабіў бы, мяркую, кожны неабыякавы чалавек.

Здзіўляе акурат-такі іншае. Інфармацыя пра меркаваны знос старых пахаванняў адразу трапіла ў СМІ, Інтэрнэт застракаецца спасылкамі... Але ніхто з журналістаў чамусьці не парупіўся звярнуцца па каментарыі да тых, хто, уласна, і спарадзіў гэтую інфармацыйную нагоду, выступіўшы аўтарам тэксту шылдачак. Замест гэтага меў месца ўжо знаёмы эффект снежнага камяка эмоцый. Гіпотэза пакрысе абрасталала маляўнічымі "падрабязнасцямі".

Як вядома, усе могілкі Мінска належаць да Камунальнага ўнітарнага прадпрыемства "Спецкамбінат КБА". Знайсці ў Сеціве яго кантакты тэлефон можна літаральна "з двух клікаў". Ветлівая сакратарка адразу злучыла мяне з намеснікам дырэктара прадпрыемства Сяргеем Турам. А той, не вагаючы-

ся, пагадзіўся адказаць на ўсе мае пытанні.

— Мушу адразу адзначыць: нават гаворкі не можа весціся пра знос старых пахаванняў на Кальварыйскіх могілках, — агаломшыў ён. — І таму мне прыкра, што некаторыя з вашых калег дэзінфармавалі сваіх чытачоў.

— А як жа шылдачкі? — запытаўся я ў адказ. — Там, здаецца, гаворка ішла пра "прадугледжаныя заканадаўствам меры"?

Тады Сяргей Тур на памяць працытаваў урывак з тых самых "Правілаў захавання месцаў пахавання" (дакумент мае статус пастановы Міністэрства жыллёва-камунальнай гаспадаркі, а таксама Міністэрства аховы здароўя Рэспублікі Беларусь). Яго параграф 47 гучыць наступным чынам: "Адміністрацыя спецыялізаванай установы абавязана паведамляць сваякам пахаванага пра састарэлыя надмагільныя збудаванні, пліты калумбарных ніш і патрабаваць іх выпраўлення ў найхутчэйшыя тэрміны. Калі надмагільныя збудаванні не будуць выпраўлены цягам трох гадоў з дня апавяшчэння, адміністрацыя прадпрыемства абавязана прыняць неабходныя меры паводле заканадаўства".

Адпаведна, ён амаль тоесны тэксту аранжавых шылдачак. Зразумела, што апеляцыя да сваякоў тых, хто быў пахаваны яшчэ ў XIX стагоддзі, выглядае ледзь не чорным гумарам, але... Справа нават не ў гэтым.

Справа — у вытлумачэнні малаўцямнага тэрміна "неабходныя меры". Дык вось, як патлумачыў мне Сяргей Тур, яны заключаюцца ў тым, што адміністрацыя могілак чакіе тры гады, а потым бярэ на сябе абавязкі сваякоў і... даводзіць пахаванні да ладу ўласнымі сіламі! Не больш і не менш.

— Яшчэ раз падкрэслію: знос магіл беларускім заканадаўствам проста не прадугледжаны, — дадаў Сяргей Тур.

Паводле той самай пастановы, нават перапахаванне астанкаў можа адбывацца толькі ў надзвычайных выпадках. Прыкладам, "пры прыняцці рашэння аб пераносе месцаў пахавання ў выпадку пагрозы пастаянных затапленняў, апоўзняў, пасля землятрусаў ды іншых стыхійных бедстваў". Альбо калі гэтага патрабуе следства.

Па словах Сяргея Тура, непарушнымі застаюцца нават тыя магілы, якія захаваліся ў выглядзе ледзь прыкметнага грудка,

Кальварыйскі "сюжэт" з электроннай скрыні



дзе візуальна ўгадваюцца пэўныя характэрныя прыкметы пахавання.

— Калі відаць, што гэта менавіта магіла, мы яго захоўваем, не дазваляем рабіць на гэтым месцы новыя пахаванні, — патлумачыў ён. — Кожныя пяць гадоў адбываецца інвентарызацыя, і гэтыя грудкі фіксуюцца як невядомыя пахаванні...

Начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігар Чарняўскі не схільны кваліфікаваць з'яўленне шылдаў як праблемны выпадак і не бачыць у ім парушэння заканадаўства ў сферы аховы спадчыны. А на Кальварыйскія могілкі яно, вядома, распаўсюджваецца: аб'ект мае статус гісторыка-культурнай каштоўнасці ажно першай катэгорыі!

Такім чынам, інцыдэнт варта лічыць вычарпаным. Прынамсі, ксёндз Андрэй Бародзіч з гэтым пагадзіўся. Можна смела сцвярджаць, што старыя магілы знесены не будуць. Зрэшты, і ўсплёск грамадскай рэакцыі, праўда, не зусім матываванай, пасля такога бурлівага праўлення неабы-

якавасці наўрад ці можна лічыць "халастым стрэлам". Бо інцыдэнт у дадзеным выпадку можа стаць прэцэдэнтам, які прымусіць звярнуць увагу на іншыя вядомыя гістарычныя могілкі Беларусі. Ён актуалізуе шэраг надзённых пытанняў. Адказ жа на іх, у той ці іншай ступені, — універсальны.

Прынамсі, айцец Андрэй Бародзіч распавёў, што прыборка могілак ужо даўно стала добрай традыцыяй яго парафіі: яна рэгулярна ладзіцца, прыкладам, перад Дзядамі, Днём задушным. Але і "пазачарговія" талокі таксама не сталіся лішнімі.

Даведаўшыся ад мяне пра празіцыю кіраўніцтва Спецкамбіната, аўтар электроннага ліста ў рэдакцыю — старшыня грамадскага аб'яднання Уладзімір Адамчык — шчыра ўрадаваўся. Маўляў, на Кальварыі хопіць працы для ўсіх: як для штатных супрацоўнікаў, так і для валанцёраў самага рознага профілю.

Склады на "Гары чарапоў"

"Кальварыя" — гэта Галгофа, "гара чарапоў". Месца ўкрыжавання Ісуса Хрыста. Ма-

быць, у Мінску канца XVIII стагоддзя такі тапонім быў прыкметай традыцыі, але цяпер, у сучасным Мінску, ён выглядае куды больш змястоўным.

Іду па Кальварыйскім схіле, аглядаючы стан гэтай гісторыка-культурнай каштоўнасці. Тоўстае покрыва снегу хавае ад вачэй "падрабязнасці", але нават і ў такую пару відавочна, што "статус-кво" далёкі ад ідэальнага: паваленыя помнікі, сагнутыя крыжы, зробленыя кавалямі яшчэ пазамінулага стагоддзя... Улетку трава ды хмызняк пойдучы ў рост, а разам з імі — атмасфера занябнасці...

Як адзначыў Ігар Чарняўскі, Спецкамбінат зарэкамендаваў сябе як даволі дысцыплінаваны выканаўца заканадаўства аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны: нават самым нязначным будаўнічым работам, кшталту пракладкі асфальту, папярэднічае зварот па дазвол у Міністэрства культуры краіны.

— У адрозненне, дарэчы, ад каталіцкай парафіі, — дадаў суразмоўца. — У касцёле зусім нядаўна адбываліся рамонтныя

работы без усялякіх дазволаў. Дый нават ахоўнае абавязальніцтва пакуль не падпісана...

І сапраўды, свежаўстаўленыя шклопакеты наўрад ці паляпшаюць успрыняцце помніка спадчыны, збудаванага ў 1839 годзе. Як і новая жалезная лесвіца з тыльнага боку храма.

Так, я згодны: за дрэвамі трэба ўмець убачыць лес. Касцёл рамантуецца толькі таму, што ён сапраўды жыве. У адваротным выпадку, і праблемы б не

Вырашыў адшукаць магілу вядомага беларускага паэта Яна Неслухоўскага, чые творы ўваходзяць ва ўсе навучальныя праграмы. Ды, на жаль, не даў сабе рады. Пра тое, што Янка Лучына пахаваны на Кальварыі, ведаюць многія. А вось дзе менавіта? Паспрабуй знайдзі сярод трох дзясяткаў тысяч пахаванняў! Указальнікаў, якія скіроўвалі б да магіл вядомых асоб, на гэтым цвінтары, на жаль не прадугледжана. Не

прозвішча — і праз лічаныя секунды атрымліваеш вынік. Да архіварыусаў дойдзе далёка не кожны, а вось Інтэрнэт ёсць, не раўняючы, ва ўсіх.

І цалкам можна прагназаваць, што такі сайт стане сапраўдным цэнтрам і рухавіком краяўдзячых ды гістарычных даследаванняў, дзе шараговы карыстальнік, у тым ліку і замежны, змог бы не толькі пацярпнуць нешта карыснае для сябе з агульнай скарбонкі, але

ках, сучасны мінчанін можа рэальна ўсведамляць тую павязь пакаленняў. Менавіта таму гэтае месца стала знакавым для многіх гараджан і няспынна выклікае цікавасць.

Адна бяда: надпісы ўсё сціраюцца і сціраюцца...

Кальварыя знаходзіцца амаль у цэнтры Мінска. І можна лёгка сабе ўявіць, што робіцца ў маленькіх вёсачках альбо мястэчках, куды не так і часта ступае нага сталічнага журналіста.

**Грамадзянінам
можаш ты... быць**

Небезьядомы выраз, паводле якога стан могілак з'яўляецца адным з галоўных індыхатараў узроўню культуры нацыі, неаспрэчна, праўдзівы. Асабліва ў выпадку Кальварыі — могілак, якія знаходзяцца сапраўды "навідавоку", у цэнтры грамадскай увагі. Падаецца, што менавіта ў дадзеным выпадку можна выпрацаваць універсальныя прынцыпы, якія будуць прымя-

Або ІНЦЫДЭНТУ МАГЛО Б І НЕ БЫЦЬ...



знайсці ў вольным доступе і падрабязную карту-схему Кальварыйскіх могілак...

Між тым, тэма падаецца сапраўды актуальнай — і не толькі ў дачыненні да гэтага пагоста. Асабліва ў звязку з такім заканамерным працэсам, як абуджэнне гістарычнай памяці. У многіх грамадзян краіны з'яўляецца памкненне адшукаць свае

і дадаць у яе тыя факты, якія захоўваюцца толькі ў ягоным уласным сямейным архіве. Тады закінутыя магіл, неаспрэчна, стане менш.

А надпісы ўсё сціраюцца...

Некаторыя старадаўнія могілкі ў іншых гарадах ужо сталі турыстычнымі адметнасцямі. Па Лазараўскім некропалі ў Санкт-Пецярбургу альбо Лыча-кіўскім цвінтары ў Львове даўно водзяць экскурсіі. Але Кальварыя, як падаецца, важная не

Там аранжавых шылдаў ніхто не вешае. Там праблемы куды больш глабальныя. Знаёмыя студэнты-філосафы неяк вырашылі наведваць магілу даволі вядомага мыслара-мараліста XIX стагоддзя Фларыяна Бохвіца ў Ляхавіцкім раёне. І не знайшлі яе: пліта кудысьці знікла...

Мы ўжо пісалі пра тое, што ў вёсцы Райца Карэліцкага раёна выхшталцона-рамантычны помнік заўчасна памерлай жонкі колішняга гаспадара сядзібы ледзь не ўсутыч суседнічае з грамадскай прыбіральняй. Як не згадаць тут і фамільную пахавальню Завішаў на могілках Узды — своеасаблівую рэпліку егіпецкай піраміды, унікальную, мабыць, не толькі па беларускіх мерках: праз яе старую кладку паспелі прарасці нават не хмызы, а паўнаватасныя дрэвы. Як патлумачылі мне ў раённым адзеле культуры, уся праблема ў тым, што аўтавышку да гэтага аб'екта не падгоніш: вакол — магілы. Але ж ёсць у свеце і іншыя методыкі вырашэння гэтай праблемы — скажам,

няльныя і для тых старых падзабытых пагостаў, што апынуліся ў мястэчках ды вёсках.

Безумоўна, без грамадскай ініцыятывы — прычым ініцыятывы менавіта "на месцах", ва ўсіх кутках Беларусі ды кожнага з нас — справа ўпарадкавання могілак продкаў ніколі не дасягне належнага ўзроўню.

Пробашч Чырвонага касцёла Уладзіслаў Завальнюк — як зрэшты, ці не кожны іншы святар любой канфесіі — у сваіх казанях пастаянна звяртае ўвагу на тое, што папулярны звычай "банкетавання" на могілках поўнаасцю супярэчыць хрысціянскай традыцыі, "спрыяючы" дэсакралізацыі святога месца. Тым не менш, звычай жыве. Мусіць, час аб'явіць гэтай неаязычніцкай завядзёнцы "крыжовы паход" — з перакананнем культурных ды... чыста гігіенічных? Тым больш, што такія "бяседы" ніяк не стасуюцца з беларускім заканадаўствам, якое забараняе ўжыванне алкаголю ў грамадскіх месцах.

Што ні кажы, але аўра мінуўшчыны і памяці аб ёй робіць сваю справу. Пад яе ўплывам насельнікі гэтай зямлі становяцца жыхарамі **свайго** горада і **свайёй** краіны, якія рупяцца не толькі пра ўласныя клопаты (а іх ва ўсіх дастаткова), але і імкнуцца зрабіць свой унёсак — пасільны, але канкрэтны! — у грамадскае жыццё. І тут не мае значэння, хто ты: паэт, альбо, цытуючы Маякоўскага, фінінспектар.

Бо, урэшце, усе мы — грамадзяне.

Ілья СВІРЫН

P.S. І ўсё ж... Па сутнасці, многіх сітуацый, што "раскручваюцца" з эфектам снежнага камяка, магло і не быць. Падаецца, перад тым, як выходзіць у Сеціва з гучнымі заявамі ў адносінах да гісторыка-культурных каштоўнасцей, і, у прыватнасці, тых, што маюць дачыненне да зберажэння памяці продкаў і месцаў іх спачыну, прадстаўнікі грамадскасці магі б набраць адпаведны тэлефонны нумар або пацікавіцца нарматыўнымі дакументамі, датычнымі ўзнятага пытання. Тады выбуху эмоцый можна было б пазбегнуць.

ўзнікала. Колькі ў нас на Беларусі закінутых храмаў розных канфесій... І ў колькі разоў больш такіх руін у суседняй Расіі? Там шклопакетаў дакладна не ўбачыш.

Але пазіцыя парафіі ўсё адно выклікае шчырае недаўменне. Няўжо ў дадзеным выпадку нельга было абыйсціся без парушэнняў заканадаўства?

Адышоўшыся на пару дзясяткаў метраў ад дагледжанага касцельчыка, адразу трапляеш у сапраўдны лес зусім іншых праблем, з рамонтам ніяк не звязаных. Праз яўна не аўтэнтчныя, але ўжо струхлелыя — і таму адчыненыя наросхрыст — дзверы адной з пахавальных капліц бачыш яе інтэр'ер. Унутры — нейкія паржаўленыя пасудзіны ды розныя іншы, не надта каштоўны, інвентар. Яшчэ адна капліца аточана штаблямі дроў, прызначаных для абагрэву службовых памяшканняў...

Ці варта нават казаць пра тое, што паміж магілай і складам ёсць вельмі істотная розніца? На вялікі жаль, заганныя традыцыі ўтылітарнага выкарыстання сакральных месцаў (згадайма тыя ж склады ўгнаенняў у колішніх храмавых будынках!) пакуль усё яшчэ не выкаранена. Хаця, здавалася б, ужо пара...



карані, даведацца радаслоўную хаця б да пятага калена. І, натуральна, — знайсці магілы тых сваіх продкаў, пра якіх яны раней нават не ведалі, не памяталі, альбо ў пэўныя гады, можа, і "забывалі" наўмысна праз наяўнасць графы "сацыяльнае паходжанне".

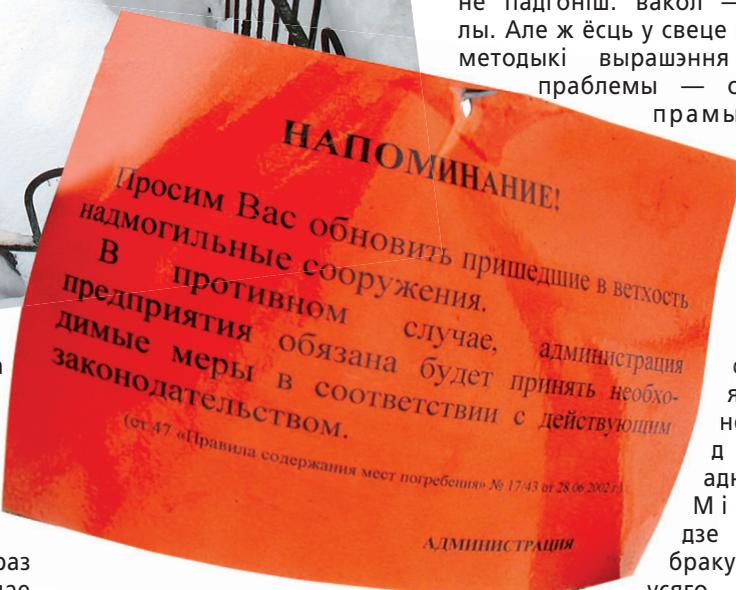
Але як звычайны чалавек можа даведацца, дзе шукаць такія магілы? Хаця, здавалася б, інвентарызацыя пахаванняў павінна лёгка даць патрэбны адказ.

Менавіта таму ў паветры ўжо не першы год лунае ідэя стварэння адмысловага вэбрэсурсу, які змяшчаў бы базу даных усіх пахаванняў на беларускіх могілках. Набіраеш у аkenцы пошуку патрэбнае

столькі для турыстаў, колькі для нас, мінчан.

Выраз "павязь часоў" разпораз падаецца занадта абстрактным. Асабліва тут, у Мінску, на ружы вятроў гісторыі, дзе захаваліся хіба лічаныя напамінкі пра былыя эпохі, а шукаць "аўтахтона" хаця б у пятым пакаленні давядзецца доўга і з ліхтаром.

Прыходзячы на Кальварыю і ўчытваючыся ў напauсцёртыя надпісы на магільных помні-



язды на машыне. Чалавечыя косткі ў шляхецкім склепе мне даводзілася бачыць толькі аднойчы, і тая капліца, прынамсі, мела дзверы з добрым замком — праз рупнасць мясцовай парафіі. А вось ад сярброў ды калег даводзілася чуць даволі вусцішныя гісторыі (між іншым, падмацаваныя фотадакументацыяй), якія нават і распавядаць тут не буду. Раптам хтосьці зараз сабраўся спаць...

Культура і інвестар: грані сацыяльнага ўзаемадзеяння

У кабінце начальніка аддзела культуры Ашмянскага райвыканкама Галіны Балінскай — шыльда з надпісам: "Ніколі не заходзьце да шэфа з праблемай, калі не маеце варыянтаў рашэння. Бо вам плацяць за тое, каб вы думалі, а не скардзіліся". "Ну і як, — пытаюся, — не скардзіцца?" "Думаць — навучыліся, — смяецца Галіна Іванаўна, — і варыянтаў рашэнняў хапае. Цяпер вучымся вышукваць сродкі для іх рэалізацыі".

Так, з "думаннем" у аддзеле культуры — ніякіх праблем. Доказам таму — актыўная практычная дзейнасць і сельскіх, і гарадскіх работнікаў сферы. Дастанкова пагартаць леташні рабочы календар асноўных культурных падзей раёна (зроблены, дарэчы, па аналогіі з календаром падзей, апублікаваным пазалетась у "К"), каб пераканацца, што крэатыўцаў на Ашмяншчыне як мае быць і паўтарацца не любяць, бо сёлетні календар мінулагодні амаль не дубліруе. Толькі адзін красамоўны факт: у верасні Ашмяны адзначаць Дзень вулічнай музыкі. Прыдумка — начальніка аддзела культуры — аналагаў, па-мойму, у раёнах Беларусі не мае. І выпадак, трэба сказаць, досыць рэдкі, бо капіталаўкладанні ў такое вулічнае свята — аніякіх, а агульнае задавальненне — бязмежнае. Натуральна, іншых, глабальных, мэт без важкіх інвестыцый проста не дасягнуць...

Усё гэта так: праектаў — і рэалізаваных, і нядаўна задуманых — у Ашмянскім раёне хапае. А вось фінансавым "падсілкаваннем" іх на якасна новым узроўні тут пачалі займацца адносна нядаўна. І варыянтаў рашэнняў знайшлі адразу некалькі. Якія ж яны?

У чым "спецыялізацыя" апякунскага савета?

Можна шмат разважаць пра тое, ці патрэбны цяпер у раёнах "фандрайзінгавыя" апякунскія саветы. Хтосьці мо і знайшоў ужо дастаткова пераканаўчых аргументаў супраць такога — маўляў, фармальнага — новастварэння. А нехта (сярод іх — і Галіна Балінская) перакананы, што толькі неабякавыя апекуны і павінны весці рэй у справе планавай і мэтавай дабрачыннасці дзеля далейшага ўдасканалення сацыяльнага партнёрства ў сферы менавіта рэгіянальнай культуры. І абгрунтаванне тут — больш чым рацыянальнае: чым меншая малая радзіма, тым большым патрыятызмам вызначаюцца яе жыхары...

Карацей кажучы, апякунскі савет пры адзеле культуры Ашмянскага райвыканкама створаны літаральна днямі.

Ашмяншчына: як актывізаваць "апякунскую" ўвагу?

ВАР'ЯНТ РАШЭННЯ — СТАЎКА НА ЭФЕКТ

"Галерэя спонсараў" ад "К"

Не толькі і не столькі "...Пачастункі"

У рэйтынг спонсараў, які вядзе для сябе начальнік аддзела культуры, Тамара Філіповіч займае першае месца. Яна — не толькі кіраўнік Ашмянскага мясакамбіната, але і асоба, так бы мовіць, "горада- і раёнаўтваральная" ў частцы пастаянных і мэтавых інвестыцый у сацыякультурнае развіццё. Калі прэзентуе прадукцыю камбіната за мяжой, без творчай падтрымкі аддзела не абыходзіцца. Рэалізацыя "ашмянскіх пачастункаў" ператвараецца ў піяр-акцыю, канчатковая мэта якой — папулярызацыя культуры і гісторыі Ашмяншчыны. Апошняе, па перакананні Тамары Філіповіч, не менш важнае, чым першае. І ў гэтым для дырэктара — аснова бізнес-планавання...

Дырэктар Ашмянскага мясакамбіната Тамара Філіповіч і яе кніга пра гісторыю і культуру Ашмяншчыны.



— Тамара Уладзіміраўна, ужо традыцыйнае для ўсіх спонсараў пытанне ад "К": якая вам бачыцца выгада ад укладання грошай у культуру, у "сацыялку"?

— Ды вы самі, безумоўна, ведаеце адказ. Матэрыяльнай выгады — аніякай. Ці ж можна вымераць фарміраванне асобы, скажам, рублямі? Але ж, з пункта гледжання рэкламавання нашага прадпрыемства, выгада — надзвычай істотная: мы выдаткоўваем грошы на ўдасканаленне, да прыкладу, музейнай экспазіцыі, і кожны наведвальнік бачыць культурна-гістарычныя набыткі Ашмяншчыны, а таксама і ўклад нашага прадпрыемства ў прапаганду гэтых набыткаў.

— Інакш кажучы, такі сацыяльны ўплыў на развіццё мясцовай культуры — заканамерны і непазбежны крок любога сённяшняга піяр-менеджменту?

— Лічу, што так. Толькі я замяніла б слова "піяр" на слова "патрыятызм". У нас з'явілася патрэба падтрымліваць адпачынак, культуру, ахову здароўя. Урэшце, а хто ім дапаможа, як не мы? А піяр тут — справа другарадная. Хаця ім, як і кашу маслам, агульную справу не сапсуеш...

— Сённяшняе заканадаўства эфектыўна спрыяе спонсарству. Падаткі для інвестараў у культуру сапярэды знікаюцца?

— Паверце, мне пра гэта нецікава размаўляць. Цікава — пра тое, што многія мае калегі ў вобласці пайшлі па шляху пашырэння, калі даеце, культурнага, гістарычнага кругагляду людзей. Да прыкладу, Навагрудскі малочны камбінат, які спансіруе самыя розныя творчыя праекты...

— Інакш кажучы, любы кіраўнік павінен сёння...

— ...Дбаць пра эканоміку, велічыню і своечасовасць выплаты заробкаў, запатрабаванасць прадукцыі, своечасовае тэхнічнае пераўзбраенне... І не менш важны складнік —

клопат пра духоўнасць рабочых, іх дзяцей. Калі дзеці вучацца добра, дык чаму не даць накіраванне для іх далейшага навучання? Адсюль — і аўтарытэт бацькоў. Дапамагам дзецям, у тым ліку хворым, з усёй рэспублікі: са Смаргоні, з Астраўца... І нашы людзі нармальна рэагуюць, калі сумы з прыбыткаў ідуць на адрасную дабрачыннасць. Кожнае такое пытанне разглядаецца на назіральным савеце. Да прыкладу, музычнай школе мы набылі апаратуру, сцэнічныя касцюмы — ніхто не быў супраць, усе разумеюць: тыя грошы працуюць на нашу будучыню. І калі паступаюць такія просьбы, адмовіць проста не магу.

— Якія акцыі запланавалі на бягучы год?

— Аднаўленне сядзібы колішняга ашмянскага прамыслоўцы Лейбы Стругача — заснавальніка дражджавога заводу. Сядзіба знаходзіцца ў вёсцы Панавілішкі ў пойме рэчкі Ашмянка, знешнім выглядом нагадвае палац у Жамыслаўлі. Яе перадаюць на наш баланс. Збіраемся рэканструяваць будынак пад базу адпачынку ці спартыўна-турыстычны цэнтр. Ёсць намер стварыць тут невялічкі музей. У вільнюскім архіве знойдзем дадатковыя звесткі пра Лейбу Стругача...

— Тамара Уладзіміраўна, вы — аўтар дзвюх кніг пра гісторыю і сучаснасць Ашмянскага раёна: "Падарожжа па ашмянскім краі" ды "Час і людзі". Кожная аздоблена фотаздымкамі вашага ж аўтарства...

— Робіцца ўсё гэта для душы і ад душы. Прыемна, што і нашы прыватныя прадпрыемальнікі, іншым разам без аніякага піяру, не зацыкліваюцца на атрыманні даходаў, а таксама пачынаюць займацца дабрачыннасцю, вучацца сябе паважаць...

Ягоная асноўная мэта — захаванне гісторыка-культурнай спадчыны краю. З нагоды менавіта нефармальнага стаўлення да каштоўнасцей Ашмяншчыны і падбіраліся члены дабрачыннай суполкі. І ўвайшлі ў яе кіраўнікі ўсіх "грашовых" прадпрыемстваў і арганізацый (мясакамбінат, райаграпрамтэхніка, ААТ "Будаўнік", сыраваробны завод), старшыні Гальшанскага і Барунскага сельсаветаў — з-за павышанай канцэнтрацыі помнікаў на іх землях... Натуральна, апякунская ўвага, у ідэале, звернута не толькі на стан архітэктурных аб'ектаў. Вельмі хутка старацца ва ўстановах культуры музычная апаратура, "адзенне" сцэны, мэбля, камп'ютарная тэхніка. Ды ці мала яшчэ ў сельскіх і

кцыі, а цяпер перадаецца на баланс аддзела культуры. Яшчэ адна "гарачая" кропка прыкладання нефармальных сіл неабякавых апекуноў. І — чарговы красамоўны прыклад самага актыўнага і разнапланаванага сацыяльнага партнёрства. З аднаго боку — архітэктарская актыўнасць Уладзіміра Маскалёва. З другога — падтрымка лідзейскага рэлігійнага аб'яднання ў Рэспубліцы Беларусь. З трэцяга — ініцыятыва Ашмянскага краязнаўчага музея імя Ф.К. Багушэвіча, які стаў адным з заснавальнікаў дабрачыннага фонду на прыцягненні грошай з Беларусі і замежжа па аднаўленні колішняй синагогі, дзе, па словах Галіны Балінскай, можа размясціцца канцэртная зала або карцінная галерэя.

райцэнтраўскіх работнікаў культуры тых "болек", для неадкладнага "лячэння" якіх у мясцовага бюджэту іншым разам проста не стае магчымасцей?

Як павінен працаваць згаданы савет? Галіна Балінская пытанне ставіць кардынальна іншым чынам: "Як павінны працаваць мы, каб даказаць мэтазгоднасць грашовых уліванняў у раённую культуру?" І дадае з калісцы пачутага ад намесніка міністра культуры краіны Тадэуша Стружэцкага: калі зможам давесці, што старанне культработніка не менш важнае, чым лекі для цяжкахворага, тады і здолеем пераканаць ва ўласнай патрэбе больш важнага фінансавання галіны.

Начальнік аддзела культуры Ашмянскага райвыканкама мае сёння ўсе падставы для досыць упэўненага сцвярджэння: "Мы ў справе рэалізацыі творчых праектаў — не апошнія!" Пасля абароны творчых бізнес-планаў ва ўпраўленні культуры Гродзенскага аблвыканкама Ашмяншчыне на бягучы год выдаткавана больш за 800 мэтавых мільёнаў рублёў на стварэнне музейных экспазіцый, далейшую камп'ютарызацыю бібліятэк і рамонт Кракоўскага СДК. Больш "хуткапыльнымі" становяцца пакрысе і ручай раённых, дзяржаўных ды прыватных, інвестыцый. А зараз пра гэта — больш падрабязна.

Дабрачынны фонд — для...

Сярод членаў раённага апякунскага савета — і прыватны прадпрыемальнік-архітэктар з Мінска Уладзімір Маскалёў. Калісцы браў актыўны ўдзел у рэстаўрацыі аднаго з кляштарай раёна. Сёння гатовы дапамагчы і з адраджэннем мясцовай синагогі, будынак якой яшчэ нядаўна выконваў складскія фун-

За рэгістрацыю фонду, па словах дырэктара музея Жанны Івановай, заплаціць трэба сто базавых велічынь. Паспець мяркуюць да красавіка. У Жанны Івановай на гэты конт няма ніякіх сумневаў: маўляў, якія могуць быць затрымкі, калі столькі памагатых! Так што, спадзяёмся, у друку з'явіцца ўсе банкаўскія рэквізіты згаданага дабрачыннага фонду.

І ў працяг тэмы і сацыяльнага партнёрства, і брэндавых культурных праектаў. Музей, синагога (месціца яны паблізу адно ад аднаго), колішнія гандлёвыя рады, будучы Цэнтр рамёстваў, якога ў райцэнтры, на жаль, пакуль няма, стануць у перспектыве асновай для стварэння інтэрактыўнай шматграннай дзеі пад назвай "Старадаўнія Ашмяны". Тут можна будзе і сувенір прыдбаць, і нацыянальных страў пакаштаваць, і барочную музыку ад вулічных музыкаў паслухаць... Але гэта перспектыва, скажам, досыць няблізкая. Далей жа — пра планы літаральна заўтрашняга дня.

Трансгранічнае заўтра

І планы гэтыя таксама заснаваны на сацыяльным партнёрстве з польскімі, літоўскімі і латышскімі калегамі. Першы праект тычыцца слаўтаў дугі Струвэ, што праходзіць праз дзесяць краін свету. Яна — адзін з аб'ектаў, што рэпрэзентуе Беларусь у Сусветным спісе UNESCO. У конкурсе, абвешчаным праз Інтэрнэт, бралі ўдзел ледзь не восемдзсят прэтэндэнтаў. У ліку пераможцаў — і Гальшанская сельская бібліятэка. Яе супрацоўніца Лілія Рагінская пры падтрымцы мясцовай улады прапанавала стварыць на базе ўстановаў інтэрактыўны Музей геадэзічнай дугі. У аснову экспазіцыі будуць пакладзены самыя сучасныя камп'ютарныя тэхналогіі. Ёсць намер дэталева прэзентаваць культуру ўсіх дзеся-

Бярэзіншчына: творчыя акцыі ў Год кнігі

Сацыяльны статус Слова

2012-ы, як вядома, абвешчаны ўказам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь годам кнігі. Натуральна, з гэтай нагоды на нашы ўстановы кладзецца падвойна адказнасць. Калі казаць канкрэтней, гэта — штодзённая праца па далучэнні да кнігі ўсё большага кола землякоў розных узростаў, роду дзейнасці, інтарэсаў у рамках імідж-праекта "Бібліятэка — тэрыторыя для ўсіх".

Паўліны Мядзёлка "Сцяжыны каханья зводзілі нас з табой" (паводле твораў А.Дзялендзіка "Карона з каханья" і П.Мядзёлка "Сцежкамі жыцця") і гераніі апавядання Я.Коласа "Адукацыя".

Для вызначэння ролі кнігі ў прафесійнай і грамадскай дзейнасці бярэзінцаў мы наладжваем бліц-апытанне вядучых спецыялістаў райвыканкама і педагогаў школ "Раскрытая кніга на маім сталі" (кніга, якую я чытаю зараз), "Мая настольная кніга" (кніга, да якой я перыядычна звяртаюся).

У сакавіку пройдзе прадстаўнічы чытацкі форум "Жанчыны ў феерверку кнігі". На базе радзільнага аддзялення райбальніцы сумесна з раённай арганізацыяй грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз жанчын" і пры спонсарскай падтрымцы мясцовых арганізацый будзе праведзены цыкл дабрачынных акцый для парадаў "Кніга — маладой матулі", "Першая кніга вашага малыша", "Кніга — нованароджанаму месяцу"...

Бярэзінскія бібліятэкі стануць цэнтрамі літаратурных святаў, прысвечаных 130-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы, Якуба Коласа, сотым угодкам Максіма Танка. Індыкатарам бібліятэчных навацый у справе папулярнасці кнігі і літаратуры стане раённы агляд-конкурс "Бібліятэка — папулярны рэпартаж мастацкага слова" і школа прафмаістэрства бібліятэкараў "Вобразна-эмацыянальныя формы папулярнасці кнігі сярод моладзі і падлеткаў".

Тамара КРУТАЛЕВІЧ, загадчык аддзела маркетынгу Бярэзінскай ЦБС

Асаблівы клопат — моладзь, дзеці, падлеткі. Да прыкладу, для старшакласнікаў распрацаваны праекты ЦБ "Мастацкая літаратура — акно ў свет", "Жывая кніга". Гаворка — пра неформальныя інавацыйна-творчыя формы масавай папулярнасці літаратуры (скажам, тэатрызацыя кніжнага слова), якія прайшлі ўжо выпрабаванне часам. Старшакласнікам адрасаваны літаратурна-сацыяльная рулетка "Маладзёжны вектар", літаратурны шэдэўр, выбары пісьменнікага "парламенту", сацыяльна-педагагічная экспрэс-шола "Звяраем жыццё па кнізе" (з удзелам бацькоў, настаўнікаў, работнікаў сацыяльных і праваахоўных структур), галерэя "Партрэты загаварылі", літаратурныя гульні "Герой не майго рамана", сентыментальныя дыскурсы...

Актыўныя ўдзельнікі Аўкцыёну літаратурных шэдэўраў атрымаюць спецыяльныя жетоны на права бясплатнага карыстання камерцыйным фондам ЦБ на паўгода. Тэатр маналога прадставіць

Шчучыншчына: бібліятэчнае краязнаўства

Камп'ютарны Летапіс

Цягам трох дзясяткаў гадоў пры Астрынскай дзіцячай бібліятэцы працуе Літаратурна-краязнаўчы клуб "Спадчына".

Зрабіць камп'ютарны варыянт. Гісторык Юлія Скарынка, кіраўнік школьнага гуртка "Радзімычы" (працуем з ім у вельмі шчыльным кантакце), дапамагла ў стварэнні віртуальных летапісных старонак.

Камп'ютарны летапіс атрымаў дыплом І ступені ў рэспубліканскім конкурсе "Жыву ў Беларусі і тым ганаруся". Натуральна, наш Летапіс быў якасна дапрацаваны: з'явіліся звесткі па тапаніміі, флоры і фаўне, культуры і эканоміцы... Увялічыліся новы раздзел "Нашы землякі ў свеце". Праца па ўдасканаленні Летапісу працягваецца і сёння.

Ганна СЦЯПАНЧАНКА, загадчык Астрынскай дзіцячай гарпасляковай бібліятэкі Шчучынскі раён

Хэнд-мэйд у Літаратурным музеі

Адчуць душу лялькі

У Літаратурным музеі Петруся Броўкі працуе выстаўка "Пам'яць душы маёй", дзе прадстаўлены самаробныя лялькі, выкананыя ў розных тэхніках народнымі майстрамі.

Наогул жа, зазначаюць у музеі, для беларусаў, як і для іншых славян, лялька спакоўна была не проста цацкай — яна засцерагала ад хвароб, несла ў сямію шчасце і дабрабыт. На выстаўцы можна ўбачыць абрадавыя і міфалагічныя лялькі, лялькі-абярэгі. Усе яны выкананыя ў традыцыйным стылі. А матэрыялы — самыя розныя: тэкстыль, гліна, кераміка, воўна, пап'е-машэ... Розныя і лёсы вырабаў. Адзінае ж — адмысловая энергетыка, укладзеная майстрамі ў кожную з лялек.

А.С.

Дзяржынск: жывапіснае натхненне

Пейзажы ды іконы

У Цэнтральнай раённай бібліятэцы Дзяржынска праходзіла першая персанальная выстаўка жывапіснага работ пейзажыста Галіны Іванаўны Мініч (Русанавай) пад назвай "Жывапіснае натхненне".

мастак-самавукам, бабуля ставілася як умелая рукадзельніца, таму, натуральна, Галіна Мініч сёння — мастак-афарміцель Цэнтральнай райбібліятэкі.

Піша яна і іконы. Да прыкладу, для Фаніпальскай праваслаўнай царквы стварыла абраз "Благавешчанне", а для Дзяржынскай Свята-Пакроўскай царквы — абраз "Святая пакуніца Галіна".

Лявон ЦЕЛЕШ Дзяржынск

якасна — пашырыць сферу ўплыву мясцовага аддзела культуры на развіццё турызму ў Гальшанах і раёне наогул.

Менавіта такімі — маштабнымі ды знакавымі — творчымі праектамі, па меркаванні начальніка аддзела культуры Ашмянскага райвыканкама, і варта прыцягваць да ўсебаковага ўзаемадзеяння з дзяржаўнымі ды прыватнымі інвестарамі. А прыклады такога ўзаемадзеяння пакрысе множацца. У 2010 годзе, скажам, адно з ашмянскіх прыватных прадпрыемстваў за свой кошт рэканструявала магілу Францішка Багушэвіча і помнік паэту ў Кушынах. А ў нядаўняй рэстаўрацыі кляштар базільянаў у Барунах прынялі ўдзел мясцовыя сельсавет, гравійна-сартыравальны завод і эксперыментальная база па вырошчванні бульбы. А краязнаўчы гальшанскі праект "Альфабэт" (пра што "К"

пісала зусім нядаўна) з гатоўнасцю спансавала Нацыянальная камісія па справах UNESCO... Што ні кажы, а гэта — узровень і прыклад супрацоўніцтва для многіх раёнаў.

Яўген РАГІН, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Ашмянскі раён — Міск Фота аўтара



Ашмянскі краязнаўчы музей (уверсе) і будынак синагогі, што стане ў будучым адной з устаноў культуры.



сродкі пойдучы на набыццё касцюмаў для гістарычных тэатрызацый, абсталяванне інфармацыйна-турыстычнага цэнтра на базе Ашмянскага краязнаўчага музея. Цэнтр, дарэчы, паўнацэнна стане выконваць функцыі турыстычнага агенцтва, што адразу — і

ці краін, аб'яднаных дугой Струвэ. Кошт рэалізацыі праекта "Дуга, што аб'ядноўвае народы і культуры" — восем тысяч еўра.

Другі праект датычыцца далейшага развіцця брэндавага рэгіянальнага фестывалю "Гальшанскі замак". Тут Ашмяншчына выступае партнёрам з Літвой. А праект называецца "Два бакі — адна гісторыя і культура". Па словах Галіны Балінскай, у выніку конкурсных саборніцтваў выйграў магчымасць выкарыстаць пад ажыццяўленне задуманага больш за 60 тысяч еўра. Плануецца, што выдаткаваныя еўрасаюзаўскія

"Галерэя спонсараў" ад "К"

Хто ж з'явіўся ў Барунах?

Фермер Іван Кунюта лічыць, што ў Барунах нясе адказнасць і за ўласную сельгасвытворчасць, і за стан культуры ў вёсцы. Таму найпершымі сацыяльнымі партнёрамі фермер абраў для сябе старшыню мясцовага сельсавета Галіну Ігнатовіч, дырэктара Барунскага цэнтра культуры і вольнага часу Алесю Астаневіч і мастацкага кіраўніка ўстановы Алену Альшук, старшыню СВК Сяргея Мядзведкаса... Далей — пра канкрэтную выніковасць іх узаемадзеяння.

— Мне яшчэ ў Ашмянах шмат пра вас, Іван Іванавіч, згадвалі. У прыватнасці, казалі пра тое, што збіраецца будынак колішняга базільянскага кляштару выкупіць, што адраджаецца сядзібу пісьменніка і філамата Антонія Эдварда Адынца. Усё так?

— Вам не слухалі. Пляны — больш чым маштабныя.

— І якую звышзадачу пры гэтым ставіце?

— Хачу пакінуць пасля сябе добрую памяць не толькі неаблігімі ўраджаямі, але і ашчадным стаўленнем да гісторыі, культуры. У гэтым, на мой погляд, — рухачая сіла любога спонсарства і мецэнацтва.

— Вы ледзьве не аўтар складання плана творчай работы мясцовага Цэнтра культуры. Якія праекты клубнікаў спансравалі?

— Купальскае свята. Яно ладзілася на маім штучным вадаёме, побач з ручаём Тараканка, дзе ўжо створана пэўная турыстычная інфраструктура — гасцявыя дамкі, да прыкладу. Як фермер маю ліцэнзію на рознічны гандаль. І каб бізнес набыў большы маштаб, звярнуўся па дапамогу да нашых работнікаў культуры. Яны і забяспечылі інфармацыйную падтрымку. На Купалле сабраліся тысячы людзей. Ці ж можна прыдумаць лепшую рэкламу? Цяпер рыхтуемца да Масленкі. Паставіць ступ, зварыць юшку, насмажыць мяса — невялікая праблема. Планую прапанаваць наведвальнікам і пракат спартыўнага інвентару. Я ж па адной са сваіх прафесій — інструктар па спорце... А ў чарговым Купаллі (прыадкрыю толькі адзін з сакрэтаў) будучы браць удзел і русалкі...

— Тут жа, побач з вадакоўшчам, месцілася, наколькі ведаю, і сядзіба Адынца. З якімі мэтамі яе адраджаецца?

— Усе магчымыя музейныя архівы пералопачыць. Натуральна, гэта не будзе стопрацэнтная рэканструкцыя, але ў новым будынку пастараюся ўзнавіць дух таго часу,

Мяркую, што тут з'явіцца не толькі гатэль. Хопіць месца і для кухні, якая прапануе наведвальнікам нашы мясцовыя стравы. Можна, з'явіцца і карцінная галерэя, а мо — музычны салон.

— Ці шмат праблем даводзіцца пры гэтым вырашаць?

— Цяпер турбуе, бадай, адзіная праблема: ад трасы да вадаёма — кіламетр адлегласці, добраўпарадкаванай дарогі проста няма. А яна патрэбна не толькі мне.

— І ў чым бачыцца выйсце?

— Пабудую дарогу гаспадарчым спосабам. Ёсць папярэдняе дамоўленасць з кіраўнікамі сельгастэхнікі, гравійна-сартыравальнага завода. Тэхніку палівам запраўлюю, заробак будаўнікам выплачу.

— Карацей, з сацыяльным партнёрствам вы даўно на справе знаёмы. Метадыст па ахове гісторыка-культурнай спадчыны райметацэнтра Аляксандр Жылік распавёў пра тое, што ў кансервацыі базільянскага кляштару з гатоўнасцю ўзялі ўдзел мясцовыя арганізацыі і прадпрыемствы. Што збіраецца зрабіць з помнікам рэспубліканскага значэння, пасля таго, як яго выкупіце?

— Задумка, скажам, — далёка не сённяшняга дня рэалізацыі. Думаю, што ў гэтым будынку праз час з'явіцца нешта аналагічнае яшчэ аднаму Цэнтру культуры. Баруны — вёска немалая: 600 чалавек, у школе — 200 вучняў. Хто ж мне забароніць зрабіць іх адпачынак больш разнастайным ды цікавым? А намеры наконце кляштару такія. Ён месціцца за нашым касцёлам, побач з бойкай трасай. Значыць, стаўку варта зрабіць і на турыстаў. Чаму б першы паверх, дзе жылі манахі, не ўзнавіць у першапачатковым выглядзе? Сапраўдныя келлі, думаю, не пакінуць наведвальнікаў абыякавымі. У што ператворацца астатнія пакоі, пакажа час...

Гаворка з фермерам Кунютам стала нагодай для далейшых разваг пра тыпы устаноў культуры заўтрашняга дня. Начальнік аддзела культуры Ашмянскага райвыканкама Галіна Балінская пераканана, што перспектыва тут — за "саюзам" клубнікаў і прыватнікаў. Маўляў, як у барунскім выпадку. Так, мясцовы Цэнтр культуры — установа новага тыпу: у будынку рэканструяванага дзіцячага садка месціцца і Дом культуры, і бібліятэка, і філіял ДШМ. Здавалася б, чаго яшчэ жадаць? Аднак для рэалізацыі сапраўды цікавых акцый і праектаў не пашкодзяць і філіялы ЦК у кляштары, на адноўленай сядзібе Адынца. Дзякуючы ў барунскай установе культуры энергічныя, амбіцыйныя — іх павелічэннем рабочых месцаў не напалохаеш.



Фермер з Барунаў Іван Кунюта — нязменны спонсар вясковай культуры.

А між тым, менавіта гэтая жанчына, афіцэр рускай арміі Надзея Дурава, стала праваб-разам галоўнай гераіні вядомага савецкага кінафільма "Гусарская балада" — Шурачка Азаравай. Так склалася, што ваенная слава напаткала Дураву менавіта на беларускай зямлі. Ды і да пачатку баявых дзеянняў служыла яна ў складзе Конна-польскага ўланскага палка, што базіравалася ў Гродне і Вільні.

Дзяцінства Надзі было нялёгкім. Яна нарадзілася ў 1783 годзе ў сям'і гусарскага афіцэра Андрэя Дурава, адносна небагатага памешчыка, які здолеў захаваць у сябе багатую ўкраінскую панну — прыгажуню Надзею Александровіч. Бацькі яе не зразумелі такога каханьня, і маладыя мусілі абвясніцца тамемна. Александровіч пракляў дачку і абвясціў, што не згадае ейнае імя ў сваім тастаменце. На гэта панна Надзея, звякая да шыкоўнага жыцця, ніяк не разлічвала. Магчыма, таму, не

біцца воінам, быць сынам для бацькі свайго і назаўжды адмовіцца ад полу майго..."

Здзейсніць уцёкі дапамагаў ёй нейкі казацкі есаул. Надзея, пераапрагнуўшыся мужчынам, паехала разам з казакамі, якія ненадоўга спыніліся каля яе колішняга жытла, у месца дыслакацыі расійскай арміі. Спадарожнікі лічылі, што разам з імі едзе малады дваранін Аляксандр Сакалоў, які збіраецца паступіць на вайсковую службу, а пакуль выконвае абавязкі дзеншчыка пры есауле.

Пад гэтым імем, дайшоўшы з казакамі да Гродна, Дурава паступіла юнкерам у Конна-польскі ўланскі полк. Даволі хутка ўланам давялося прыняць удзел у баявых дзеяннях. Пад час так званай Прускай кампаніі Дурава вызначылася ў бітвах пры Гудштаце, пад Гельсбэргам, ля Фрыланда. У першай бітве выратавала параненага афіцэра, у апошняй — радавога ўлана, таварыша па зброі. За свае подзвігі Надзея

застацца ў арміі. Дурава, з найвышэйшага дазвалення, у далейшым стала афіцыйна звацца Аляксандравым — гэтак цар паказваў, што лічыць у нейкай меры сябе яе хросным бацькам. Новаспечаны Аляксандр Аляксандраў атрымаў званне карнэта і па загадзе Аляксандра I быў залічаны ў Марыупальскі гусарскі полк — прывілеяваную вайсковую адзінку, дзе служыла шмат прадстаўнікоў арыстакратычных колаў Расіі.

Аднак карнэт Аляксандраў прастужыў у гэтым палку ўсяго тры гады. А пасля падаў прашэнне на перавод на беларускія землі — у Літоўскі ўланскі полк. Справа ў тым, што ў сімпатычнага карнэта мела няшчасце захавацца дачка палкоўніка...

Літоўскі ўланскі полк быў сфарміраваны ў Беларусі і кватарыраваў у Гродне. У яго складзе пад час вайны 1812 года Дурава удзельнічала ў бітвах пад Мірам, Раманавам, Дашкоўкай,

З-пад вянца — у бой!



Надзея Дурава.

здолеўшы прымірыцца з бацькамі з-за нараджэння дачкі, узненавідзела яе. Дайшло да таго, што, знаходзячыся на мяжы нервовога зрыву, жанчына выкінула крык-лівае немаўля з акна карэты... На шчасце, гэта заўважылі гусары з эскадрона Дурава. Яны падобралі акрываўленую Надзею і перадалі бацьку. Ён даручыў даглядаць дачку дзеншчыку Астахаву, чалавеку добраму і вернаму, які меў толькі адзін недахоп: нічога акрамя ваеннай справы не ведаў. Астахаў вазіў дзяўчынку на сваім кані, наву-чаў яе каманднымі словамі і прывіў любоўю да ваенных маршаў.

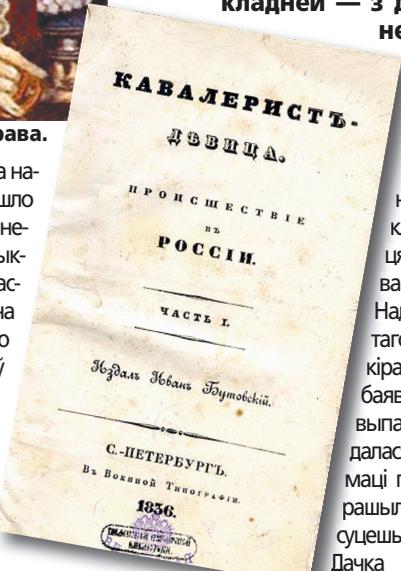
Паходнае жыццё Надзеі доўжылася шэсць гадоў і скончылася пасля таго, як ейны бацька выйшаў у адстаўку. У дванаццаць гадоў дзяўчынка атрымала ад яго ў падарунак шыкоўнага чаркескага жарабца Алкіда, які адразу ж зрабіўся яе адзіным сябрам. Па начах, таемна ад маці, Надзея вывядзіла Алкіда са стайні ў поле і імчалася на ім, падобна да ваўнянай амазонкі. У майстэрстве кіраваць канём з ёй не мог паспаборніцаць ніводны хлопчык ейных гадоў, таксама, як і ў трапнасці стральбы, і ў валоданні шабляй.

Аднак, даведаўшыся пра свавольствы дачкі, маці паспяхалася адабраць у яе каня і саспаць дзяўчынку да бабулі. Ёта аказалася не такім ужо і дрэнным рашэннем. Бабуля, добрая жанчына, амаль што здолела "адагрэць" заледзянелае было сэрца Надзеі. Тут жа напаткала юную Дураву і першае каханне. Сын памешчыцы-суседкі зразумеў яе і, здаецца, адказаў узаемнасцю. Аднак ягоныя бацькі не ўхвалілі такі выбар, а юнак аказаўся не настолькі рашучым, як некалі — бацька Надзеі. І дзяўчына, пэўна, з гора, зрабіла вялікую памылку: дала згоду на шлюб дробнаму сарапульскаму чыноўніку Васілію Чарнову. Праз год яна нарадзіла сына, якога назвала Іванам. А хутка пасля гэтага, у верасні 1806-га, пакінуўшы дзіця на руках у старога Дурава, збегла з сям'і.

Няшчасная, скаленая выхаваннем і абьякаваццю самых блізкіх людзей, дваццацітрохгадовая жанчына раптам пабачыла той адзіны шлях, крочыць па якім ёй было б свабодна, камфортна і лёгка. "...Ваўняны запал з немагчымай сілай разгарэўся ў душы маёй, — пісала яна пазней. — Я цвёрда вырашыла зра-

Беларускі след "кавалерыст-дзяўчыны"

На скрыжальных нашай мінуўшчыны захавалася не адно імя самахвальных жанчын — адважных змагарак на полі бою за свае ідэалы і прынцыпы. Так, летась чытачы "К" мелі магчымасць пазнаёміцца з перыпетыямі лёсу слаўтай ліцвінкі Эміліі Плятэр. Разам з тым, далёка не кожны ведае пра яшчэ адну знакавую постаць, звязаную з мінулым нашага краю, а дакладней — з драматычнымі падзеямі, у якіх яна прымала непасрэдны ўдзел: вайной 1812 года.



Кніга, прысвечаная Надзеі Дуравай.

заслужыла знак Ваеннага ордэна... І раптам — яе нечакана выклікаюць у Пецярбург. Справа ў тым, што Надзея, яшчэ да таго, як полк накіравалі да месца баявых дзеянняў, выпадкова дачка дадалася, што ейная маці памерла, і вырашыла хоць неяк суцесіць бацьку. Дачка даслала яму ліст, у якім паведаміла, што яна жывая, напісала, дзе знаходзіцца і што носіць імя юнкера Сакалова. Яна магіла дараваць уцёкі, "даць блашаванне і дазволіць ісці шляхам, неабходным для майго шчасця".



Петэр фон Гес. "Бітва пад Клясціцамі".

Аднак бацька, верагодна, спалохаўшыся за лёс дачкі, якая мусіла твар у твар сустрэцца з узброеным і бязлітасным праціўнікам, не знайшоў нічога лепшага, як накіраваць ліст да Імператара з прашэннем адшукаць дачку і вярнуць дадому.

Дураву са спецыяльным кур'ерам спешна даставілі ў Пецярбург. Аляксандр I асабіста азнаёміўся з рапартам галоўнакамандуючага рускай арміі Букстэвена, у якім генерал характарызаваў ўлана Сакалова самымі лепшымі словамі. Даведаўшыся, што Надзея выратавала на полі бітвы афіцэра, уласнаручна ўзнагародзіў яе Георгіеўскім шрыжам і дазволіў

Смаленскам, дзе неаднаразова вызначалася спраўным гераізмам і мужнасцю. І толькі ў бітве пад Баразіно яна атрымала раненне ў нагу. Хутка пасля гэтага ёй прысвоілі званне паручніка і прызначылі ардынарцам да самога Кутузава. Міхаіл Іларыёнавіч быў уражаны не толькі баявымі подзвігамі паручніка Аляксандрава, але і яго самаадданай любоўю да ваеннай справы. "Я люблю воінскае майстэрства, — казала Дурава, — з дня майго нараджэння, і лічу званне воіна самым высакародным з усіх і адзіным, у якім нельга меркаваць ніякіх заган, таму што адважнасць ёсць першая і найбольш неабходная якасць воіна; з адважнасцю неразлучная веліч душы, і пры сталучэнні гэтых дзвюх вялікіх каштоўнасцей няма месца заганам".

Аднак баявая рана ніяк не загойвалася, і Надзея паехала на лячэнне да бацькі. Але ў 1813 годзе вярнулася ў армію, і толькі ў 1816-м па просьбе бацькі, нарэшце, выйшла ў адстаўку ў чыне штабс-ротмістра. Але пераапрагнуцца зноў у жаночае адзенне Надзея не змагла: ужо звывалася з тым, што яна — мужчына. "Я

Мініяцюрны рукапіс сярод фаліянтаў



Арыгінальнае выданне "Навучальнае Евангелле", надрукаванае ў 1569 годзе ў Заблудаве Іванам Фёдаравым і Пятром Мсціслаўцам, сёння з'яўляецца адным з найкаштоўнейшых скарбаў кніжнай культуры нашай краіны, таксама, як і шмат іншых узораў выдавецкай справы, што беражліва захоўваюцца ў Гомельскім палацава-парковым ансамблі.

Названы фаліянт можна паспець пабачыць сёння і заўтра ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі ў рамках выставкі "Шэдэўры кніжнага мастацтва". Аснову праекта склалі часткі збораў старадрукаваных і рукапісных кніг з фонду Гомельскага і Веткаўскага музеяў, што налічваюць цяпер каля 800 помнікаў XVI — пачатку XX ст. Самы ж старажытны манускрыпт, прадстаўлены на выставцы, як паведамляла раней "К", — Евангелле-тэтр 1-й паловы XVI ст. Выдатным узорам мастацтва з'яўляецца таксама і мініяцюрны рукапіс "Святы" XVII ст.

Сярод найбольш рэдкіх старадрукаваных выданняў XVI — пачатку XVII ст. — кнігі першых усходнеславянскіх майстроў: Івана Фёдарова, Пятра Мсціслаўца, Васіля Гарабурды, Анісіма Радзішэўскага, выданні Віленскай друкарні... XVIII стагоддзе шырока прадстаўлена кнігамі беларускіх друкарняў: Супрасля, Гродна, Вільні, Магілёва.

Варта нагадаць, у цэлым з XVI па XVIII стст. большасць усходнеславянскіх друкарняў дзейнічала на тэрыторыі Беларусі, што сведчыць пра багацце яе кніжнай культуры.

Успаміны Завішы

Сябра Карла XII і Пятра I



Як вядома, гістарычным помнікам можа быць не толькі пэўны ўнікальны будынак ці скульптура, але і кніга. У шэрагу такіх каштоўных аб'ектаў айчынай спадчыны могуць лічыцца і "Успаміны Крыштафа Завішы, ваяводы мінскага" — літаратурны твор мяжы XVII — XVIII стагоддзяў.

Крыштаф Завіша.

У кнізе мінскі ваявода занатоўваў найбольш цікавыя падзеі і з'явы сучаснасці на працягу ўсяго жыцця да самой сваёй смерці (у 1721 годзе). Упершыню ўспаміны былі выдадзены ў 1862-м на польскай мове, дзякуючы выдатнаму беларускаму навукоўцу Яну Завішу — бацьку вялікай беларускай асветніцы і мецэнаткі беларускага друку Магдалены Завішынай, больш вядомай пад прозвішчам Радзівіл. Прыемна, што нядаўна Крыштаф Завіша "загаварыў" і на роднай беларускай мове.

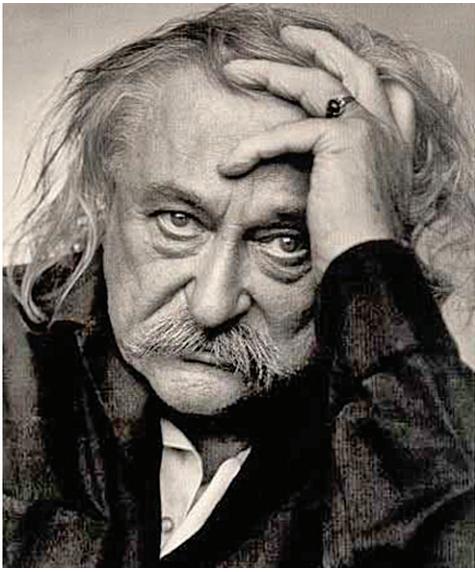
Вось як апісвае адну з галоўных падзей свайго жыцця мінскі ваявода: "Рэліквію — мошчы святога Філіцыяна-пакутніка, дадзенаю мне ў Рыме ў юбілейны 1700 год найвышэйшым пастырам Клеменсам XI, — ахвяраваў касцёлу айцоў-езуітаў у Мінску, якога ў час суду трыбунала, скліканага ў Мінску, як патрона ваяводства і Вялікага Княства Літоўскага ўрачыста інтрадукаваў віленскі біскуп Бжастоўскі пры вялікай колькасці высакародных людзей і сходзе простага народу ў прахадзі з цэхамі, брацтвамі, музыкамі ад царквы Святога Духа ўніяцкай айцоў-базыльянаў да згаданага касцёла. Труну, абабітую пунсовым аksamітам, з багатымі галунамі, усю ў шкле, несла ў калчане начальства ўсіх мінскіх манаскіх ордэнаў..."

Варта падкрэсліць, што дзяржаўны дзеяч і вялікі мецэнат прастаўляў не толькі Мінск, а і ўсё Вялікае Княства Літоўскае сваім старшынствам на сеймах Рэчы Паспалітай, удзелам у дэлегацыях на міжнародных перамовах. Ён мог прамаўляць без падрыхтаваных папер па пяць гадзін. Больш за тое: Крыштаф Завіша пакінуў пасля сябе шэсць кніг, пра якія, на жаль, не ведаюць сёння нават самыя дасведчаныя беларускія літаратуразнаўцы. Ён быў у сяброўскіх стасунках са шведскім каралём Карлам XII і меў ад яго ўзнагароду за храбрасць, акрамя таго, ён быў цёпла прыняты Пятром I у Слуцку, не кажучы ўжо пра даверныя адносіны з каралём Рэчы Паспалітай. Таму, думаецца, Крыштаф Завіша — легендарная асоба, вартая годнага ўшанавання.

Віктар ХУРСІК, журналіст, краязнаўца

Ірына МАСЛЯНІЦЫНА,
Мікола БАГАДЗЯЖ

...Яшчэ ў 1935-м Ліпшыц з дапамогай свайго сябра па парыхскай маладосці Ільі Эрэнбурга і яго жонкі мастачкі Любові Козінцавай (сястры кінарэжысёра Рыгора Козінцава) вырашыў дапамагчы свайму прыёмнаму сыну-гаротніку — вось чаму ён прыязджае ў Маскву. Корацка кажучы, усе тры — знамяніты скульптар, выдатны савецкі літаратар і публіцыст, карэспандэнт "Известий", і мастацка-жывапісец, вучаніца Аляксандры Экстэр і Роберта Фалька — пачынаюць актыўную дзейнасць па вызваленні з турмы Андрэя, з тым, каб потым дамагчыся дазволу на яго выезд у Францыю.



Жак Ліпшыц.

У час фашыскай акупацыі Францыі Жак з жонкай Бэці, як і яго сябры Осіп Цадкін, Аскар Мешчанінаў, Марк Шагал і Фернан Лежэ, у 1941 годзе эмігрыруе ў ЗША. У кішэні было толькі 20 долараў. Але мастак з гэтай прычыны не засмучаўся, бо ў Амерыцы ягонае імя было ўжо добра вядомае і ад адсутнасці заказаў ён пакутаваць не будзе. Але вольны лёс напатакае пакінутыя творы ў акупаваным немцамі Парыжы? Гэта быў вялікі боль у душы. Дапамагі яго верныя вучні і паслядоўнікі: у Парыжы яны выкапалі ў павецы ля майстэрні глыбокія канавы і склалі туды ўсе скульптуры Ліпшыца. Увесь той скарб закапалі, закідалі гіпсавым друзам і пакінулі на нагляд яго брата Рувіма. Нягледзячы на тое, што Рувім у гады вайны змагаўся ў французскім Супраціўленні і амаль не бываў у Парыжы, усё добра захавалася.

У ЗША Жак жыў і пасля вайны. У 1945-м удзельнічаў у выстаўцы-продажы твораў на карысць былых

экспрэсіўнай гульні святлаценю, напружанасцю акруглых аб'ёмаў і мас. Тут нараджаецца адна з самых трагічных яго скульптур — антываенная бронзавая група "Маці і дзіця". Гэтая вечная тэма сусветнага мастацтва — Мадонны з дзіцем — у Ліпшыца набывае вельмі драматычнае гучанне: жаночы торс (без ног) з пакутліва адкінутай галавой распяты ў распачным жэсце раскінутых абрубкаў рук маці, якая абараняе дзіця ад палаючага неба. Дарэчы, гэты твор у 1959 г. экспанавалася на Нацыянальнай выстаўцы "Амерыканскі жывапіс і скульптура" ў Маскве.

У пасляваенныя гады Ліпшыц працягвае развіваць тэму адзінаборства Праметэя з арлом. Найбольш значны твор гэтага цыкла — "Праметэй, які душыць арла" (над ім ён працаваў амаль дзесяць гадоў). Перад уваходам у мастацкі музей універсітэта Арызоны мастак, атрымаўшы да таго амерыканскае грамадзянства, у 1960 г. па-

чага быцця. Цікава, што большасць работ створана тады, калі мастаку было ўжо за шэсцьдзесят. Я ўжо не кажу пра шматлікі яго рэтраспектыўныя выстаўкі, якія з вялікім поспехам праходзілі ў розных гарадах Еўропы, Амерыкі і Ізраіля.

Жыў Ліпшыц, канешне ж, у дастатку, ні ў чым не маючы патрэбы. Купіў нават вілу ў італьянскім горадзе П'этра-Санта, куды прыязджаў працаваць кожнае лета, і там жа стварыў цудоўную серыю скульптур "Па Італіі". А яшчэ матэрыяльна дапамог сваім малодшым братам Рувіму і Паўлу атрымаць вышэйшую адукацыю.

Адзін сучаснік пакінуў такі партрэт мастака: *"...У свае 70 гадоў Ліпшыц выглядаў маладым і, нягледзячы на шырокія плечы скульптара, здаваўся грацыёзным. Мяккія блакітныя вочы іскрыліся ўсмешкай, а доўгія белыя валасы кантраставалі з маладым тварам. Ён — чароўны і вельмі інфармаваны суразмоўца, а ў яго нізкім голасе з гадамі так і не знік французскі акцэнт..."*

Хачу яшчэ сказаць, што да канца жыцця Жак не страчваў сувязі са сваякамі, якія жылі ў Расіі. Прывяду толькі адзін яго ліст (на рускай мове), ад 24 лютага 1964 года, да пляменніцы Наташы Ліпшыц, якая тады жыла ў Маскве: *"Мілая, роднёныя! Сама понимаешь, какие вихри самых разнообразных чувств подняли во мне твои строки. Сентиментальны мы, художники, донельзя, тем более, что немолод уже. Какие славные у тебя детишки, и так нежно ты о них говоришь: меня это чрезвычайно тронуло. Я тебя, родная, ведь на своих руках носил и позже видел тебя уже взрослой. Неужели не помнишь? Во всяком случае, я счастлив, что мы снова вместе, и уже теперь верю, что пока живы, друг друга не покинем. У меня тоже славная семья: дочь взрослая, Лёля, пятнадцати лет. Я нахожу ее прекрасной. Жена чудная — Юля, прошу любить и жаловать. Быть может, удастся нам как-нибудь свидеться, вот была бы радость! Целую за меня и от всей моей семьи твоих ребятишек. Целую тебя нежно и крепко. Жмем руку твоего супруга. Любящий вас дядя Жак"*.

Свае апошнія творы Ліпшыц ствараў у так званай тэхніцы паўаўтаматызму, якая абапіралася на шматгадовы мастакоўскі вопыт і чулінасць пальцаў. Гэта былі невялічкія бронзавыя скульптуры, найлепшая з якіх — "Чалавек і певень". Таксама працягваў эксперыментавалі з рознымі іншымі матэрыяламі: тэракай, гіпсам, каменем. За колькі месяцаў да смерці вярнуўся ў Еўропу і апошнія дні жыцця правёў на востраве Капры...

У заключэнне хачу прывесці словы знакамітага савецкага скульптара-авангардыста Вадзіма Сідурэ, з якім я быў знаёмы. Калісьці, а дакладней — 20 красавіка 1986 года (за два месяцы да смерці Сідурэ), мы з Анатолем Анікейчыкам наведалі яго маскоўскую майстэрню на Камсамольскім праспекце, дзе правялі колькі гадзін. Вось што ён сказаў: *"У 50-я гады, да сораму свайго, я ведаў Маёля і Бурдэля, але не ведаў Мура, Ліпшыца, Джакамеці, Цадкіна, Архіпенку, Кандзінскага, Малевіча, пра якіх дазнаўся толькі на пачатку 60-х. Я ўсё больш пераконваўся, што вытокі, карані, з якіх мы вырастаем, і ў мяне, і у маіх вышэйзгаданых вялікіх папярэднікаў — аналагічныя. Ва ўсялякім выпадку, я ўпэўнены: вялікая эпоха такіх волатаў, як Пікаса, Маціс, Лежэ, Ліпшыц, Цадкін і некаторыя іншыя, скончылася, і нічога больш-менш у параўнанні з імі па значэнні пакуль не з'явілася..."*

Барыс КРЭПАК

Тры жыцці з Сіняй птушкай Жака з-пад Гродна

"Патрэбен сюжэт — адправімся па сюжэт. І няхай будзе спрэчка!.."



Ж.Ліпшыц. "Канстытуцыя".

упрыгожвала грандыёзная, бліскуча выкананая скульптурная кампазіцыя "Праметэй" разца Жака Ліпшыца, што выклікала ў наведвальнікаў выстаўкі ўражанне не меншае, чым пералічаныя вышэй творы. У наступным годзе работа Ліпшыца была дэманстравана разбурана нацыстамі, якія прылічылі яе, як і сотні іншых твораў авангарднага кірунку, да "дэгенератыўнага мастацтва". Наогул, тэма бітвы Праметэя з драпечным арлом стала скразной у творчасці майстра на доўгія гады. Так, адзін з варыянтаў "Праметэя" Ліпшыц выканаў у 1942 — 1944-м для будынка бразільскага Міністэрства нацыянальнай адукацыі і аховы здароўя ў Рыа-дэ-Жанэйра.

савецкіх ваеннапалонных і дэпартаваных, якую арганізаваў Саюз рускіх патрыётаў у Парыжы. Праз год прыязджаў з Бертай у Парыж, каб зладзіць сваю персанальную выстаўку ў галерэі "Maeght", атрымаць ордэн французскага Ганаровага легіёна і стварыць скульптуру Мадонны для царквы Нотр-Дам у мястэчку Асі (Французскія Альпы). А яшчэ — для таго, каб тут, у Парыжы... развесціся з Бертай, з якой ён пражыў 30 гадоў. Адна з прычын разводу была ў тым, што Берта катгарычна не захацела пакідаць Францыю і пераехаць у ЗША.

Амерыканскі перыяд творчасці Ліпшыца — гэта моцныя барочныя творы, з уласцівай ім дынамікай,

ставіў бронзавы чатырохметровы помнік "Урокі катастрофы" — сімвал адраджэння зямлі пасля страшэннай вайны. Гэтую кампазіцыю скульптар стварыў пасля пажару ў сваёй майстэрні ў Гасцінгсе-на-Гудзоне (штат Нью-Ёрк), дзе загінула шмат буйных работ. І таму ідэя — зразумелая: жыццё вылятае з полымя. Мастак так каменціраваў свой твор: "Там, на вяршыні, — птушка Фенікс, якая выкармлівае цэлае гняздо галапупкаў, а вогненныя языкі становяцца раскрытымі кветкамі... Ідэя ў цэлым звязана з надзеяй і адраджэннем пасля катастрофы". Дарэчы, у гэтым музеі пры ўніверсітэце і сёння існуе спецыяльная галерэя твораў Жака Ліпшыца, дзе знаходзіцца каля 80 гіпсавых, тэракавых і мармуровых яго скульптур. Вялікую іх частку падарыла ягоная ўдава Юлла Ліпшыц незадоўга да сваёй смерці ў 2003 годзе. У асноўным, гэта работы з творчай "кухні", "чорнавікі" і мадэлі будучых твораў, пра якія аўтар казаў: "Мне падабаюцца гэтыя арыгінальныя "накіды" (maquettes). У іх столькі свежасці і цеплыні пачуццяў, няма надрыўнай працы і ахалоджвання! Я бачу ў іх прадукт сваіх прыродных здольнасцей. Я быццам зноў адчуваю моманты барацьбы і нявызначнасці, і асабліва — тыя цудоўныя імгненні лірычнага натхнення, калі нішто не здольнае аказацца памылковым..."

Сярод іншых "амерыканскіх" алегарычных твораў — кампазіцыі "Цуд", "Радасць Арфея", "Мір на зямлі", "Бадзьяга", "Песня песняў", "Малітва", "Ахвярапрынашэнне", "Паміж небам і зямлёй", помнік-бюст Джону Кенэдзі для Нью-Ёрка і Лондана. У сваіх лепшых творах на міфалагічныя і біблейскія сюжэты Ліпшыц па-ранейшаму шукае адказы на вечныя пытанні чалаве-

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 3 — 4.)

Былі выкарыстаны ўсе магчымыя сродкі — аж да адпаведнага звароту ў вышэйшы інстанцыі, а сам Ліпшыц зрабіў ход канём: па запрашэнні ВОКСа ён прыняў удзел у дзяржаўным конкурсе на стварэнне партрэта Ф.Дзяржынскага і — заняў першае месца! Праўда, на сваю малую радзіму, у Друскенікі, не заехаў: адлегласць ад Масквы да Друскенікаў была немаленькая, ды і гарадок тады знаходзіўся пад Польшчай... Затое сустрэў у Маскве свайго стрыечнага брата Макса (ён потым загінуў у баях пад Сталінградам) ды іншых сваякоў, якія тады жылі ў сталіцы...

Але з вызваленнем Андрэя нічога не дапамагло. Толькі напрыканцы 1957-га, пасля 25-гадовага ГУЛАГА, яго вызвалілі з лагера і адправілі ў ссылку пад Масквой. Адтуль яму ўдалося патэлефанаваць маці ў Парыж. На той час гэта было проста цудам (канешне ж, хтосьці дапамог)! Паспеў сказаць, каб маці пісала яму да запатрабавання. Берта тут жа дала тэлеграму Эрэнбургу з просьбай дапамагчы, і 4 студзеня Андрэй атрымаў рашэнне аб рэабілітацыі. У сакавіку 1958-га, атрымаўшы французскі пашпарт, ён, пастарэлы 45-гадовы мужчына, праз Фінляндыю выехаў у Парыж. Але свайго айчыма не пабачыў: Жак Ліпшыц ужо колькі гадоў быў у разводзе з Бэці і жыў у ЗША з іншай жанчынай — Юлай Хальберштат і маленькай дачкой Лёляй.

Аднак свой парыхскі дом Жак пакінуў сваёй былой жонцы і наогул забяспечыў яе існаванне да канца жыцця ва ўсіх адносінах. І Берта Кітросэр змагла купіць сыну кінатэатр, тым самым даўшы яму магчымасць знайсці для сябе нейкую справу, бо ніякай прафесійнай спецыяльнасці ён у ГУЛАГу не набыў. Жыў Андрэй у тым жа шыкоўным доме, які ў свой час пабудоваў Жак Ліпшыц паводле праекта Ле Карбюзье. Жыў і пасля смерці маці — да 1992 года. Цікава, што ўсё абсталяванне, усе прадметы ў пакоях і майстэрні засталіся ў такім жа выглядзе, як былі і пры Ліпшыцы. І Берта, і ейны сын тут, у вялікім інтэр'еры, нічога не змянілі...

У 1937 годзе ў Парыжы адбылася Сусветная выстаўка, якая ўвайшла ў гісторыю як агляд вялікіх дасягненняў чалавецтва напярэдадні Другой сусветнай вайны. Савецкі павільён быў уяўчаны 24-метровай скульптурай Веры Мухінай "Рабочы і калгасніца", насупраць — нямецкі павільён, дзе ля падножжа размясціліся скульптурныя групы Ёзафа Торака "Таварыства" і "Сям'я", а верх упрыгожваў герб Трэцяга рэйха — арол. У іспанскім павільёне звярталася на сябе ўвагу пікасаўская манументальная карціна "Герніка". А вось "Палац адкрыццяў і вынаходніцтваў"

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 227 45 62.

Экспазіцыі: ■ Мастацтва Беларусі XII — XIX стст. ■ Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст. ■ Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст. ■ Мастацтва краін Усходу XV — XX стст. ■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст. ■ Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі: ■ Вывадак, прысвечаная 80-годдзю з дня нараджэння Юрыя Карачуна.

■ "Шэдэўры кніжнага мастацтва XVI — XX стагоддзяў" (кніжныя помнікі з фондаў Гомельскага палацава-паркавага ансамбля і Веткаўскага музея народнай творчасці імя Ф.Г. Шклярава).

Музейны праект «Нашы калекцыі»:

- "Прасторы вольныя зямлі" (беларускі пейзаж). ■ "Іван Шышкін: жывапіс і графіка" (да 180-годдзя з дня нараджэння мастака).

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 227 87 96.

■ Пастаянная экспазіцыя. ■ "Цярноўнік крэсаў".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Вывадак "Кветкі Расіі" Паўлавапасадскай хустачнай мануфактуры.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст.". ■ Вывадак рускага жанравага жывапісу XIX — пачатку XX стст.

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст.". ■ "Старажытная Беларусь".

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

■ "З крыніц адвечнай прыгажосці".

■ "Водбліскі ваеннай славы".

■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст.". Вывадак:

■ "Мацэвы штодзённага ўжытку" (фотавывадак Лукаша Баксіка).

■ Вывадак "Метамарфозы".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

■ Экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

■ Да 8 — выставка ілюстрацый народнага мастака Беларусі Васіля Шаранговіча да паэмы "Новая зямля".

■ "Мілы кут маіх дзядоў".

■ Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

га ўзросту і сямейнага наведвальніка. ■ Інтэрактыўная гульня "У пошуках Папараць-кветкі".

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15. Тэл.: 334 56 21.

Вывадак: ■ "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".

■ "Тэатральныя лялькі — госці музея".

■ "Планета творцаў і іх герояў".

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Вывадак: ■ "Індыя. Праз Гімалаі на даху аўтобуса".

■ "Калекцыйныя шахматы Рыгора Пашкова".

■ "Гомель старадаўні — горад рамесны".

■ "Вароты ў дзяцінства". ■ "EXPRESSIO" (работы У.Акулава). ■ "Калядныя сны".

Вывадак:

■ "Антычная нумізматыка" (манеты Старажытнай Грэцыі і Рыма).

■ Работы скульптара Э.Астаф'ева (у рамках праекта "Класікі беларускага мастацтва XX ст.").

Паўночная крыло палаца Вывадак:

■ Пакой крывых люстэркаў (пакой смеху).

■ "Свет звяроў Гомельшчыны".

■ Куток жывых экзатычных рэптылій. Зімовы сад

Свет субтрапічных раслін і жывёл. Працуюць рэстаўрацыйныя майстэрні і аддзел па турызме (вул. Кірава, 8).

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СПЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.

■ Пастаянная выставка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.

■ На тэрыторыі музея працуе пневматычны цір. ■ "Музей крміналістыкі".

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс.: 290 60 10.

Вывадак: ■ Персанальная юбілейная выставка Уладзіміра Сулкоўскага, прысвечаная 60-годдзю мастака.

■ Персанальная юбілейная выставка Івана Пратасені, прысвечаная 80-годдзю мастака.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1. Тэл.: 227 26 12.

■ Вывадак Г.Мацюзьнікавай і яе вучняў "Суб'ектыўнае ў аб'ектыўным".

■ Фотавывадак Н.Дзегцаровай "Геаметрыя адзіноты".

КАРЦІННАЯ ГАЛЕРЭЯ Г.ВАШЧАНКІ

г. Гомель, вул. Карповіча, 4, пр. Леніна, 43. Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя: ■ "Гаўрыла Харытонавіч Вашчанка".

■ Вывадак-продаж тавараў для мастакоў. Вывадак:

■ Жывапіс і графіка Андрэя і Кацярыны Ляўковых (Рагачоў).

■ Жывапіс І.Фірцака (Гомель).

■ Жывапіс Барыса і Аксаны Аракчэвых (Мінск).

■ Фотавывадак А.Белавусова "Таямнічы востраў".

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

НАГАДВАЕМ! ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

НА САКАВІК І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ І-ГА ПАЎГОДДЗЯ 2012 ГОДА

Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752.



прысвечаная 130-годдзю з дня нараджэння Л. Дашкевіча. Дом-музей ІЗ'езда РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

■ Вывадак "У сааўтарстве з прыродай" К.Новікавай.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Вывадак С.Нурматава "Даспехі часоў Паўночнай вайны".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 227 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя. "Жыццё і творчасць Янкі Купалы".

■ "Зерне, кінутае ў ніву, ўсходзіць ды красуе...".

■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьна-

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а. Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі: ■ Пастаянная экспазіцыя. Вывадак:

■ "Мастацтва, што вылучвае нас" (жывапіс Афеліі Міхлеевай).

■ Ваенна-гістарычная мініяцюра І.Гарбунова. ■ "Партызанскі лагер".

■ "Русь — Гімалаі" (М.Рэрых).

Экспазіцыі:

■ "Культавыя прадметы". ■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).

■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.

■ "Чырвоная гасцеўня". ■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".

■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея. Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў

Экспазіцыя "Уладзіміры Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

ТЭАТРЫ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР

ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

■ 4 — "Снягурка" (опера ў 2-х дзеях) М.Рымскага-Корсакава.

■ 5 — "Іяланта" П.Чайкоўскага (опера ў 2-х дзеях).

■ 7, 8 — "Набука" (опера ў 4-х дзеях) Дж.Вердзі.

■ 9 — "Эсмеральда" (рамантычны балет у 3-х дзеях) Ц.Пуні.

■ 10 — "Перліны нямецкай лірыкі" (музычныя вечары ў Вялікім).

■ 11 — "Багема" (опера ў 3-х дзеях) Дж.Пучыні.

ЗАСТУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.

■ 5 — "Адамавы жарты" (камедыя) С.Навуменка.

■ 7 — "Хто пакахае мадам?" (спектакль-гратэск) А.Шурпіна.

■ 8 — "Каласы пад сярпом тваім" (гістарычная драма) паводле У.Караткевіча.

■ 9 — "Што баліць?" (камедыя) Л.Агулянскага.

■ 10 — "Чайка" (камедыя) А.Чэхава.

■ 11 — "Дарагая Алена Сяргеўна" (псіхалагічная драма) Л.Разумоўскай.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.

■ 4 — "Айбаліт-2002" (мюзікл для дзяцей і дарослых у 2-х дзеях) І.Левіна.

■ 4 — "Даратэя" (камічная опера у 2-х дзеях) Ц.Хрэннікава.

■ 5 — "Чароўная лампа Аладзіна" (мюзікл для дзяцей і дарослых у 2-х дзеях) М.Самойлава.

■ 5 — "Аршын мал алан" (музычная камедыя ў 2-х дзеях) У.Гаджыбекава.

■ 7 — "Сільва" (аперэта ў 2-х дзеях) І.Кальмана.

■ 8 — "Ноч у Венецыі" (карнавал у 3-х дзеях) І.Штраўса.

■ 9 — Вечар балета: Шахразода М.Рымскага-Корсакава.

Іспанскія мініяцюры. ■ 10 — "Блакітная камя" (мюзікл у 2-х дзеях) К.Брэйтбурга.

■ 11 — "Чырвоны Каптурчык. Пакаленне NEXТ" (мюзікл для дзяцей і дарослых у 2-х дзеях) А.Рыбнікава.

■ 11 — "Вясёлая ўдава" (аперэта ў 3-х дзеях) Ф.Легара.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 4 — "Сонейка і снежны чалавечкі" (зімовая казка) А.Вясялова.

■ 5 — "Піліпка і ведзьма" (казка ў адной дзеі) С.Кавалёва.

■ 8 — 10 — "Сунічкі для Веліканачкі" М.Шувалава.

■ 11 — "Яшчэ раз пра Чырвоны Каптурчык" (казка ў 2-х дзеях) С.Яфрэмава, С.Когана.

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА — АСВЕТНИЦКАЯ ГАЗЕТА Вывадак з кастрычніка 1991 года Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь Галоўны рэдактар — Людміла Аляксееўна КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія: Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Міхал БАРАЗНА, Уладзімір ГЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Кацярына ДУЛАВА, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхал КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Барыс СВЯТЛОЎ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхал ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя: Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦОВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Настасся ПАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Пётр ОВАД, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ. Загадчык аддзела фоталюстрацый — Юрый ІВАНОЎ Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: (017) 290 22 50 (прыёмная); (017) 286 07 97, (017) 334 57 23 Тэлефон/факс: (017) 334 57 35 Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by E MAIL: kultura@tut.by

Вывадак — Рэдакцыйна выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць лв №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Тэл.: (017) 290 22 50. Бухгалтэрыя: тэл.: (017) 334 57 35

Аўтарскія рукапісы не рэанзююцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнасю імя і імя па бацьку, пашпартныя нумары (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2012. Індэксы 63875, 638752 Наклад 8117 Падпісана ў свет 2.02.2012 у 18.30

Замова 484 РУП "Вывадак" "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.

пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

9 771994478007 1 2 0 5

9 771994478007 1 2 0 5

9 771994478007 1 2 0 5

9 771994478007 1 2 0 5

9 771994478007 1 2 0 5